

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VIII.

CELOVEC, PETEK, 10. APRIL 1953

STEV. 21 (572)

Misli ob obletnici izselitve

Neštetokrat smo že razglabljali o vzrokih zločinske izselitve stoterih naših družin pred desetletjem. Vsem nam je jasno, da je bil to zadnji poizkus dokončne likvidacije našega življenja od strani naših narodnih sovražnikov, ki so v nacizmu našli zaželjeno možnost za uresničitev svojih temnih načrtov.

Toda to pot se nočemo baviti s to stranjo največje naše narodne tragedije; menda je prav današnji čas primeren, da ta strahotni udarec pogledamo tudi z druge strani: kako je bilo z nami, kako smo bili pripravljeni na to katastrofo in kako je bilo z našim političnim vodstvom? Prav današnji čas, ko gre v marsičem za zgodovinsko narodno odločitev, je treba napraviti velik obračun. Obračun za desetletja nazaj, brez pridržka in poveličarstva!

V nacističnih letih strahote je bil vsak dvom nesmiseln in vsako izmikavanje nemogoče. Ločnica je bila začrtana, nihče se ni mogel izgovarjati, da je ne vidi — stopiti je bilo treba na to ali na ono stran! Kakšno vlogo sta igrala v tej odločilni dobi „Koroški Slovenec“ in naše tedanje politično vodstvo? Že od leta 1934 naprej, ko se jim je s pomočjo klerofašistične oblasti posrečilo on-

mogočiti delovanje „Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem“, so usmerjali tudi našo politiko tedanji voditelji Slovenske prosvetne zveze, in to prav isti, ki danes tako silno obsojajo dozdevno politično delovanje današnje prosvetne organizacije. Nič čuda zato, da so morali prvi dan po nacistični zasedbi na triurni policijski zagovor, ko so še na dan zasedbe same s svojo VF-kolajno v večernih urah navdušeno trosili letake za svojega velikega voditelja Schuschnigga! Pa tudi nič čuda, če so se čez noč prav tako iskreno navduševali za novega firerja Hitlerja, kakor so prej peli hvalnice malemu firerju Dollfussu! Vsem nam so še v spominu navdušeni uvodniki tedanjega tajnika SPZ in urednika „Koroškega Slovenca“, ko je bil sprejet kot novinar v „Reichsschrifttumkammer“ in se vozil zastoj po Nemčiji, da je potem hvalil sijajno nacistično rešitev poljskega manjšinskega vprašanja v Prusiji. Kmalu je bilo navdušenje tako silno, da je bila po njegovih lastnih besedah razlika med njim in Hitlerjem le ta, „da je firer vodil 80 milijonski nemški narod, on pa 80 tisoč koroških Slovencev“.

In kako je bilo to vodstvo? Menda ni treba

ponavljati številnih slavospevov učitelju in firerju Hitlerju iz „Koroškega Slovenca“ in to celo tudi še v času, ko je naš zaslužni narodni borec Poljanec zastrupljen od nacističnih rabljev moral v prerani grob in so drugi naši zavedni ljudje že trpeli v Dachau! Treba pa se je na vse to spomniti danes, ko se isti ljudje, ne da bi zartleli, upajo govoriti o svojih nekdanih zaslugah in svojih velikih brigah! Treba se je na to spomniti, ko imajo za vso to žalostno resnico le edini izgovor, da je vse to „natolcevanje in blatenje, krivo sumničenje in podtikavanje, brezprimerno besnenje beelzebubove tovarišije“. Pa menda naši izseljenci niso beelzebubova tovarišja, ko se z gnusom spominjajo, kako jim je dr. Vinko Zwitter na Hesselbergu prisojal, „da se naj sprijaznijo z nacističnim izselitvenim ukrepom“! Brezprimerno hinavstvo je baš v tem, da se je ob vsem tem hlapčevskem službovanju Hitlerju trkal na prsi in razglašal, da so le on in njegovi pravi in zavedni Slovenci! Bobnelo je o globoki slovenskosti, ki je večna, kakor je narod večni! Po tem hvalisanju bi je nobeni viharji ne mogli izruvat. Na žalost se potem v nemški Lufthansi niso (Nadaljevanje na 2. strani)

Koroški Slovenci in nacionalizem

V.

Demokracija in enakopravnost

Nismo imeli in tudi sedaj nimamo namena, da v tem našem razpravljanju posvečamo posebno pažnjo onemu delu nemškega prebivalstva na Koroškem, ki nam je po svojem bistvu nasproten. Kajti njihovo sovraštvo do koroških Slovencev ima globoke, družbene in politične korenine. Dokler bo ta imperialistični element obstojal, bo pač na vsak način poizkušal uničiti našo narodno samobitnost.

Zanima nas pa vprašanje, kako je z odnosom večine nemškega ljudstva na Koroškem, z odnosom delovnih, demokratičnih množic do naše borbe za enakopravnost.

Ugotovili smo že, da je celotno delovno ljudstvo na Koroškem najodločneje obsodilo pri zadnjih volitvah nacionalni šovinizem. Takšnih naprednih, demokratičnih dejstev verjetno pri nas nihče ne sprejema z večjim zadoščenjem kot prav mi koroški Slovenci. Ostali bi pa seveda na pol poti, če bi ob takšni ugotovitvi bili prepričani, da je sedaj pri demokratičnih množicah sosednjega naroda tudi v pogledih na nacionalno vprašanje vse jasno in vse v redu.

Prepričani smo, da največji del koroškega delovnega ljudstva podcenjuje pomen in važnost reševanja nacionalnega vprašanja. Utrjeno je namreč v precejšnji meri mnenje, da je poleg celotne borbe za napredek, za demokracijo nacionalno vprašanje nevažno, nepomembno. Poleg tega pa je utrjeno tudi mnenje, da na Koroškem nacionalno vprašanje kot nek poseben, pereč problem sploh ne obstaja, kajti naš položaj je nemški javnosti mnogo premalo znan.

Poleg tega pojava, ki je deloma posledica premajhnega zanimanja in razumevanja, deloma pa podcenjevanja pomena reševanja nacionalnih vprašanj v sklopu borbe za napredek in demokracijo, pa lahko opažamo še druge, bolj nerazumljive pojave. Na srečo v vedno manjši, precej omejeni meri. Marsikje srečujemo čudne predsodke, nestrpnost in nerazumevanje v razpravljanih okrog dvojezičnih šol, okrog dvojezičnih napisov in okrog podobnih vprašanj. Vzroki takšnih pojavov so izven prepričanja in izven koristi demokratičnih množic. Gre namreč za ostanke starega vpliva nedemokratičnih in reakcionarnih teorij izkoriščevalskih krogov na miselnost delovnih množic.

Da so takšni nedosledni, šovinistični postopki v nasprotju z interesi in z vsebino demokratičnega gibanja, je povsem jasno. Prav tako jasno pa je tudi, da mora biti ena važnih nalog demokratičnih sil pri nas, da takšne ostanke tuje miselnosti iz svojih vrst izkoreninijo. Brez dvoma pa bi morale demokratične sile na Koroškem stremeti tudi za tem, da v celoti razumejo in pravilno ocenjujejo narodnostno vprašanje na Koroškem kot celoto. Za razumevanje in spoznavanje tega vprašanja bi radi tudi mi ob tej priliki v najskromnejši obliki nakazali nekaj dejstev.

Predvsem vprašanje, kakšen je danes položaj koroških Slovencev. Vsak posameznik je pred zakonom dejansko enakopraven, noben zakon mu radi njegove narodne pripadnosti ne odreja nekega posebnega, diskriminiranega položaja. Toda tudi ob tem dejstvu sta potrebni dve pripombi, da namreč ni bilo vselej tako, in da tudi danes v praksi samovolja posameznih šovinistov le prepogosto krši zakonsko enakopravnost slovenskega človeka.

Koroški Slovenci kot narodnostna skupina, ki živi kot manjšina v državi z nemškim prebivalstvom, pa skoro da ne moremo govoriti o neki zaščiti, ki bi nam jo dajala avstrijska ustava in avstrijski zakoni. Ena redkih izjem ob tej trditvi je prav šolska uredba iz 1945. leta, ki jo žele šovinistične sile čim prej odstraniti.

Ne samo, da ni razčiščen naš pravni položaj, da ni urejeno šolstvo in da smo zapostav-

Obsodba Stalinove politike v Sovjetski zvezi

Sovjetsko notranje ministrstvo je minulo soboto javilo, da so „ugotovili nedolžnost“ devetih zdravnikov, ki so bili začetkom leta aretirani pod obtožbo, da so povzročili smrt številnih sovjetskih voditeljev, n. pr. Ždanova, in da so vseh devet izpustili na svobodo. Aretirani so bili zdravniki svojčas „po nalogu bivšega ministra za državno varnost, ki je ukrepal krivično in brez zakonitih razlogov“. Iz zapora so izpustili še šest zdravnikov, o katerih aretacij ni bilo nikoli ničesar slišati. Ugotovitev o nedolžnosti zdravnikov je napravila posebna preiskovalna komisija, ki jo je imenovalo sovjetsko notranje ministrstvo, ustanovljeno po Stalinovi smrti.

Poročilo iz Moskve dodaja, da je „preiskava dokazala, da so bile obtožbe proti tem osebam napačne. Ugotovljeno je bilo, da so uporabljali nedopustne metode zasliševanja, ki jih sovjetski zakon strogo prepoveduje. Krivci za napačno vodstvo preiskave so bili aretirani in bodo morali odgovarjati za svoje dejanje pred zakonom“.

Poleg tega so razveljavili nekdanji ukaz prezidija vrhovnega sovjeta, s katerim je bilo podeljeno odlikovanje Leninovega reda dr. Timasjukovi, ki je tedaj baje odkrila „zarotniško delovanje zdravnikov“.

V svetu je vest iz Moskve povzročila veliko presenečenje, zlasti še zato, ker je bil z aretacijo zdravnikov očitno povezan začetek antisemitske kampanje v Sovjetski zvezi, ki je dosegla višek v prekinitvi diplomatskih odnosov z Izraelom.

V izraelskih krogih pravijo, da pomeni poročilo o nezakonitosti preiskovalnih metod proti aretiranim zdravnikom pravo revolucijo v sovjetskem pravnem sistemu. V krogih, ki so blizu izraelski vladi, ne izključujejo možnosti, da napoveduje tale vest obnovo diplomatskih odnosov med Izraelom in SZ.

Predstavniki francoskega zunanega ministrstva so izjavili, da so „navdvo presenečeni“ zaradi izpustitve sovjetskih zdravnikov, ki pomeni, po njihovem mnenju, popoln preobrat v običajni sovjetski praksi. Francoskemu zunanjemu ministrstvu se zdi osvoboditev zdravnikov najvažnejši dogodek v SZ po Stalinovi smrti. Poseben vtis pa je naredila izjava, da so bila „priznanja“ zdravnikov izsiljena z „nedopustnimi sredstvi“.

V zvezi z vestjo o izpustitvi na svobodo sovjetskih zdravnikov obtoženih za umor nekaterih vodilnih sovjetskih osebosti, agencija TANJUG poudarja, da predstavlja ta sklep, kakor številni drugi v zadnjem času, le poizkus sovjetskih voditeljev, da bi nekako prišli z mrtve točke, v kateri so se znašli v svoji zunanji in notranji politiki.

TANJUG nadalje poudarja, da predstavlja to, objektivno vzeto, tudi popolno obsodbo Stalinove politike in da so ti manevri hkrati posledica velikih porazov, ki jih je doživela sovjetska vlada v svoji zunanji politiki. Pri tem je še po-

sebnost značilna obsodba preiskovalnih metod, katerim so bili podvrženi zdravniki, da so dajali svoja priznanja.

Vsakemu pazljivemu opazovalcu se samo po sebi vsiljuje vprašanje ali ne pomeni to priznanje, da so bile takšne preiskovalne metode in gorostasne obtožbe uvedene tudi proti Koči Džozdeu v Albaniji, Kostovu na Bolgarskem, Rajku na Madžarskem, Slanskemu v ČSR in drugim?

Na splošno vzeto pa vsi manevri, ne glede na njihove namene, lahko služijo za ublažitev sedanje mednarodne napetosti.

Napredek in razočaranje v Koreji

Na razgovorih o izmenjavi bolnih in ranjenih vojni ujetnikov v Pan Mun Jonu so se severnokorejski in kitajski predstavniki na eni ter predstavniki Združenega poveljstva na drugi strani skorajda popolnoma zedinili glede načina izmenjave in glede tega, da se izmenjava začne tekom enega tedna po podpisu tozadevnega sporazuma. Podrobnosti bo izdelal poseben odbor.

Kljub temu razveseljivemu napredku so bili

zavezniški predstavniki nekoliko razočarani, ko so Kitajci in Severnokorejci povedali, da mislijo predati le okoli 600 ujetnikov, medtem ko je Združeno poveljstvo bilo pripravljeno predati preko 5000 ranjenih in bolnih ujetnikov. Glavni zavezniški delegat konteradmiral Daniels je izrazil upanje, da bodo število 600 še enkrat proučili in korigirali na osnovi bolj širokogrudne razlage pojma ranjenih in bolnih vojni ujetnikov.

Hammarškoeld naslednik Trygve Liea

Po številnih brezuspešnih poizkusih najti naslednika za dosedanjega generalnega tajnika Združenih narodov Trygve Liea, ki je že lani podal ostavko na svoj položaj, je po presenetljivem pristanku sovjetskega delegata v Varnostnem svetu Generalna skupščina OZN minuli torek lahko izvolila švedskega namestnika zunanega ministra dr. Daga Hammarškoelda za novega generalnega tajnika OZN.

Doslej se je sovjetski delegat Višinski zoperstavljal vsakemu predlogu za novega generalnega tajnika. Ko pa je na seji Varnostnega sveta dne 31. marca končno le pristal na dr. Hammarškoelda, so bili ostali člani Varnostnega sveta presenečeni. Sodijo, da je to ena od zadnjih prijaznih potez Sovjetske zveze, s katero hoče, poleg drugih, pokazati

morebitno dejansko spremembo svoje zunanje politike po Stalinovi smrti.

Dr. Dag Hammarškoeld je svoje imenovanje za novega generalnega tajnika OZN takoj sprejel in Trygve Lie je bil prvi, ki mu je čestital k izvolitvi. Dr. Dag Hammarškoeld ne pripada nobeni politični stranki, uživa pa sloves velikega upravnega strokovnjaka ter dobrega diplomata, ki je že bil član švedskih delegacij pri OZN. V torek ga je Generalna skupščina izvolila z ogromno večino 57 glasov (z 1 protiglasom in 1 vzdržanim), minulo sredo pa se je že podal v New York ter bo danes zaprisegel kot novi generalni tajnik OZN. Pred odhodom iz Stockholma ga je sprejel švedski kralj Gustav Adolf ter mu želel mnogo uspeha na novem položaju in se mu zahvalil za vedno vestno izpolnjevanje dolžnosti v službi švedske.

ljeni v celotni gospodarski politiki. Niti našemu jeziku ni priznana enakopravnost niti pred oblastmi, niti drugod v javni uporabi. Da, celo najprirodnejše in najbolj očitno dejstvo našega obstoja nam osporavajo s smešnimi, a povsem zločinskimi teorijami o nekem vindišarskem narodu in jeziku!

Posledica takšnega stanja pa je seveda proces denacionalizacije, sistematične germanizacije naših ljudi.

Bilo bi povsem neznanstveno, če bi trdili, da je takšen proces postopne denacionalizacije celotne narodnostne skupine povsem razumljiv, naroden pojav asimilacije. Samo dejstvo, da živita skupaj dva naroda, eden v večini in drugi v manjšini, takšnega pojavu ne bi moglo povzročiti. Proces denacionalizacije lahko omogočijo šele druga, neprirodna, nepravična in nedemokratična dejstva. Na primer gospodarska neenakopravnost, neenakomeren gospodarski, družbeni in kulturni razvoj, gospodarski in politični pritisk močnejšega proti slabšemu in podobno. Vse to pa ni nekaj naravnega, pač pa nosi v sebi elemente nasilja in izkoriščanja. Celoten proces germanizacije torej nikakor ni neka prirodna asimilacija, na kateri se prav radi prirodnosti celotnega dogajanja ne da kaj spreminiti, pač pa sistematična, nedemokratična akcija genocida, postopnega uničenja celotnega narodnega telesa. Proti takšni akciji pa je potrebno voditi najodločnejšo borbo.

Tudi mi se v celoti strinjamo z obsojanjem nacionalističnega šovinizma. Pri tem pa se zavedamo, da še zdaleč ni nujno, da bi imela vsaka borba za neke narodnostne programe nacionalistični značaj. Ločiti moramo namreč takšno narodnostno gibanje, ki stremi za uničenjem nekega drugega naroda, ki je nujno šovinistično, od gibanj, ki streme za ohranitvi svojega naroda pred tujim pritiskom in ki so po svojem bistvu vselej demokratična.

Borba za enakopravnost slovenskega jezika, za gospodarsko enakopravnost, za pravično ureditev šolstva, in za druge naše zahteve, borba za našo enakopravnost in ohranitev je torej demokratična, pravična, saj imamo tudi mi koroški Slovenci vso pravico za obstoj. Razumevanje in podpiranje te naše borbe je za avstrijske demokratične množice brez dvoma stvar poštenja in pravičnosti do sosednega naroda!

Pozitiven odnos do naše borbe pa je za avstrijske demokratične sile nujen tudi zaradi njih samih. Prav vsi se pač zavedamo, da je ena osnov za graditev pravičnejših odnosov v svetu, da je ena osnov za zagotovitev demokracije in miru, da je ena osnov za srečnejše življenje delovnega ljudstva zagotovitev prijateljskega, bratskega sodelovanja vseh narodov, in to na temelju popolne enakopravnosti. Nobeno dejstvo ne more bolj ovirati takšnega razvoja kot nepriznavanje enakopravnosti drugemu narodu, kot ogražanje obstoja in razvoja kot nepriznavanje enakopravnosti boljšega mednarodnega sodelovanja je torej brez dvoma tudi borba proti krivicam nad drugim narodnostnim elementom, in tudi borba proti nazorom, da se da s trditvami o neki prirodni asimilaciji izgoniti borbi za odpravo narodnostnih krivic. Brez kakršnega koli pretiravanja lahko trdimo, da je prav odnos do nas koroških Slovencev in do naše borbe za enakopravnost za avstrijske delovne množice najboljši preizkusni kamen njihove politične zrelosti in njihove pripravljenosti za enakopravno sodelovanje z vsemi narodi!

In končno, potrebno je še eno spoznanje. Demokratične sile Avstrije se morajo zavedati prav tako kot mi, da borba za narodno enakopravnost, v konkretnem pimeru naša borba, ni vprašanje samo zase, oddvojeno od splošnega političnega in družbenega razvoja. Če po svojem bistvu je takšna borba sestavni del splošne borbe za demokracijo. Saj se je nemogoče boriti proti sovražnikom demokracije, pa hkrati zagovarjati ali tolerirati nedemokratičnost v postopku proti drugemu narodu. In prav tako nemogoče je govoriti o pravičnosti, o mednarodnem sodelovanju, pa hkrati trpeti krivico proti sosednjemu narodu in mu odreči njegovo pravico do enakopravnosti.

Naša borba za enakopravnost pa ni samo po bistvu, pač pa tudi po celotnih naših nalogah sestavni, neločljivi del borbe za demokracijo v Avstriji. Prav tako kot mi so namreč tudi celotne demokratične sile Avstrije zainteresirane na odstranitvi gospodarske diskriminacije proti delovnemu ljudstvu, na slabitvi nedemokratičnega birokratskega pritiska proti ljudstvu, na odpravi družbenih krivic, na odstranitvi splošne zaostalosti, in na podobnih vprašanjih.

Nesodelovanje demokratičnih sil Avstrije z napredno borbo koroških Slovencev bi moralo nujno koristiti samo reakcionarnim silam v deželi. Še posebej nam je razumljivo, da kakršni koli pojavi šovinizma v vrstah delovnih

Misli ob obletnici izselitve

(Nadaljevanje s 1. strani)

mogli sami prepričati, kako se je „njihov slovenski svet, ovenčan z božjo glorio“ sesul in kakšne razvaline so ostale za njim. Kdor je tedaj hodil po naši zemlji, ko so jo nacisti trpinčili in redčili z zločinsko izselitvijo, je zapiral oči in si zapiral ušesa pred hlapčevstvom „njihovega“ človeka. Dvajset let narodne vzgoje, dvajset let idealističnih fraz o večnosti naroda, vse je izginilo čez noč brez sledu! Poslušali in brali smo besede o enotnosti slovenskega naroda, o veliki prerobeni slovenski skupnosti — nacistični teror pa je razkril razkol v slovenskem in slovanskem svetu, kakor da ni več resne brvi preko prepada.

Se je li kdo izmed teh nekdanjih čuvarjev slovenske usode in narodnih voditeljev zavedel svoje krivde?

Ko je bila tema najhujša, ko je nacizem potujčeval našo mladino, ropal blago in živino, plenil po hišah in izseljeval narod v vse vetrove in streljal vseprek, ko so hoteli naš narod izbrisati iz sveta, so ti bivši čuvarji slovenske usode molčali. Gospodje, ki so se rešili iz tega pekla, ko so šli oni, ki so jih poslušali, v izseljeniška in druga taborišča — ti gospodje so potem govorili izseljencem o potrebnem kompromisu...

Tisti čas se je slovenski človek vseh naziranj pričel osvoboditi! Kakor je bil videz nadaljnjega usode brezupen, tako je naraščala resnična, nova slovenska zavest. Iz razdejanega ljudstva se je pričel dvigati novi slovenski

človek! Iskra je pričela tleti med onimi v narodu, ki so bili doslej prisiljeni le molčati, in je vzplamtel v gozdovih, v taboriščih smrti in izseljeniškega trpljenja...

Veliki vihar, ki je razmetel naše ljudi, kakor še nikoli, ni bivših čuvarjev slovenske usode premaknil niti za las! Ostali so majhni in zagriženi, slepi in topi za dogodke! Ne morejo razumeti, da je treba voz, ki je obtičal v blatu, privzdigniti in prestaviti. Namesto da bi se vključili v narodno enotnost, jo ti bivši čuvarji ponovno poskušajo razdvojiti, zastrupiti in razkol še povečati. Toda ljudstvo, ki je na sebi doživelo najstrašnejše nauke izseljeništa, trpljenja in smrti, je v silni zavesti svojega življenja in svoje borbe krenilo na lastno pot. Kje naj jo išče, če ne v sebi samem! V idealističnih frazah? Kdor se je v najtežjem času uprl nasilju, se ne bo dal sedaj spet zapeljati od starih pridigarjev, ki se spet klatijo po naši zemlji in si brez sramu prisvajajo pravico pljuvati na najtežji, a hkrati najslavnejši čas naše narodne zgodovine. Ne, stara lajna je izpeta! Naše ljudstvo je ob zadnjih volitvah obsodilo in razpihalo prikrte račune in kalkulacije teh nekdanjih krmarjev v klavern nikdarveč! In če se kljub temu drznejo „hvaliti v Gospodu“, je to bogokletstvo, ki so ga zmožni le zlobni ciniki, ki so jim bili in so jim vera, narodnost in slovenstvo ves čas samo asi, s katerimi so igrali in še igrajo brezvestno igro. Ne, stara lajna je izpeta! Naše ljudstvo se je, kakor v najhujšem času pred desetletjem, tudi sedaj odločilo mimo teh hinavcev in proti njim!

Nova vlada se bo predstavila parlamentu

Kakor znano, je poverjenomu kanclerju ing. Juliusu Raabu v četrtek minulega tedna uspelo sestaviti novo avstrijsko vlado, ki napram prejšnji ni mnogo spremenjena. Socialisti številčno nimajo močnejših pozicij v njej, njihov uspeh pa je v tem, da je ÖVP morala opustiti svojo dolgo časa zelo trmasto zahtevo po vključitvi VdU-jevcev in poleg tega se je ÖVP morala sprijazniti še z imenovanjem dveh socialističnih državnih sekretarjev v ministrstvih, ki jih vodijo ÖVP-jevci. Dva državna sekretariata, ki sta doslej bila zasedena po socialistih v socialističnih ministrstvih, pa so ukinili.

Nova vlada, v kateri so zvezni kancler ing. Raab (ÖVP), podkancler dr. Schärff (SPÖ), notranji minister Helmer (SPÖ), socialni minister Maisel (SPÖ), prosvetni minister Kolb (ÖVP), finančni minister

Kamitz (ÖVP), minister za trgovino in obnovo Böck-Greissau (ÖVP), minister za kmetijstvo in gospodarstvo Thoma (ÖVP), pravosodni minister Gerö (ne-strankar), minister za promet in poddržavljene obrate ing. Waldbrunner (SPÖ), zunanji minister dr. Gruber (ÖVP), državni tajnik v notranjem ministrstvu Graf (ÖVP), državna tajnika v trgovinskem ministrstvu Böck (ÖVP) in Gehart (SPÖ) ter državni tajnik v zunanjem ministrstvu Kreisky (SPÖ), se bo parlamentu predstavila prihodnje sredo dne 15. aprila. Na tem zasedanju bo novi kancler prebral vladno izjavo in predložil parlamentu delovni program nove vlade.

Ing. Raab je minuli torek prevzel posle v uradu zveznega kanclerja. Prvo njegovo delo bo priprava vladne izjave, o kateri bo parlament moral razpravljati in katero politična javnost že z zanimanjem pričakuje.

noranji politični položaj Nemčije in vprašanje beguncev.

Socialistična internacionala bo razpravljala o Trstu

Voditelji 34 socialističnih strank bodo začeli 11. aprila tridnevno zasedanje generalnega sveta Socialistične internacionala v Huteaux v Franciji. Na dnevnem redu je pregled mednarodnega političnega položaja, razprava o konferenci azijskih socialističnih strank v Ranguu in diskusija o vprašanju Trsta.

Na konferenci bodo navzoči tudi generalni sekretar laburistične stranke Morgan Philips, bivši laburistični minister Bevan, predsednik zapadnonemške socialistične stranke Ollenhauer, generalni sekretar francoske socialistične stranke Guy Mollet, podpredsednik avstrijske vlade dr. Schärff in drugi.

množic slabe njihovo borbo in krepijo pozicije reakcije, in to tako pri nas kot pri nemškem delu prebivalstva.

Ob takšnih ugotovitvah postaja vse bolj jasno, da je tako v interesu slovenskega kot nemškega delovnega ljudstva, da se v kar največji meri uskladi borba za priznanje enakopravnosti koroških Slovencev kot sestavni del z borbo za zmago demokratičnih sil kot celoto.

To so torej naši pogledi in perspektive naše borbe. Za njih sta odločilni dve dejstvi — borba za demokracijo sploh in borba za narodno enakopravnost posebej. Pri belogardiističnem listu Tedniku smo zasledili njihovo mnenje, da je enakopravnost koroških Slo-

vencev nedosegljiva. Takšna ugotovitev samo potrjuje, da se je krščansko-demokratična gospoda povsem sprijaznila s „prirodno asimilacijo“. Naše stališče je seveda povsem drugačno. Prepričani smo namreč, da mora principelna borba roditi svoje sadove. In prepričani smo, da se da brez ozira na državne meje uresničiti enakopravnost našega ljudstva v deželi, seveda samo v okvirju krepitve naprednih in demokratičnih sil. Med pogoji za takšen razvoj pa ponavljamo še enkrat to: ne more biti trajnega prijateljstva in sodelovanja enakopravnih narodov, dokler še lahko zastrupljajo odnose nacionalistični šovinisti. Njihov popolni propad, na eni in na drugi strani, bo važen mejnik v naši borbi za enakopravnost.

—ej—č

„Fašizem je hotel streti, uničiti...“

„V zadnjem stoletju je bil jarem sužnosti koroških Slovencev najtežji. Ker razna uspalna sredstva niso zadostovala za uničenje tega ljudstva, je sledil okruten ponemčevalni pritisk, da bi se to ljudstvo čimprej raznarodilo. Ali niti tuja šola, niti tuja uprava, niti socialna odvisnost niti gospodarski pritisk niso mogli doseči tega imperialističnega cilja. Ta germanizatorski pritisk je dosegel svoj vrhunec v fašistični sužnosti zadnjega desetletja. Fašizem je koroškim Slovincem napovedal uničevalno vojno. Ako hoče uničiti ves slovenski narod, morajo najprej pasti koroški Slovenci. Začelo se je izseljevanje z rodne grude, ubijanje in zapiranje najboljših sinov in hčera našega ljudstva. Fašizem je hotel streti, uničiti tista srca in tiste možgane, v katerih je vedno živela Miklova Zala, fašizem je hotel uničiti samo Miklovo Zalo. In kakor so nekdanj odvekli njo Turki v tujo deželo, tako je zdaj fašizem vlačil iz dežele tisoče in tisoče Miklovih Zal. Le, da Turki takrat tega niso delali zato, da bi našo deželo poturčili, ampak zato, da bi si nagrabili bogastva. V toliko je bil nemški fašizem še slabši od Turkov.“

S temi besedami je opisal naš veliki koroški pisatelj Prežihov Voranc priprave in izvedbo strašnega načrta uničenja koroških Slovencev — nasilno izselitev na stotine zavednih slovenskih koroških družin. Prihodnji teden se bomo spet spominjali najtemnejših dni v zgodovini koroških Slovencev — 14. in 15. aprila 1942, ko so nacistični krvniki z enim samim silnim zamahom hoteli enkrat za vselej zapečatiti usodo slovenskega življa na Koroškem.

Posebno praznično bodo — kakor vsako leto, saj so si to obljubili že v taboriščih — obhajali obletnico nasilne izselitve seveda naši bivši izseljenci. Zbrali se bodo na občnem zboru svoje organizacije Zveze slovenskih izseljencev, ki bo v torek, dne 14. aprila v Celovcu v Delavski zbornici, da se spominjajo skupnega trpljenja, hkrati pa izpričajo svojo trdno voljo, da hočejo tudi v bodoče kakor en mož stati za svojo Zvezo.

Po širnem svetu

Berlin. — V torek so začeli v Berlinu razgovori predstavnikov štirih velebil o varnosti letalskega prometa nad Nemčijo. Pobuda za te razgovore je dal poveljnik sovjetskih okupacijskih čet general Čujkov, potem ko so sovjetski reakcijski lovci sestrelili britanski bombnik. Razgovori so se začeli najprej med sovjetskimi in britanskimi predstavniki, pozneje pa je Čujkov povabil še delegate Francije in Amerike, ki so ponudbo sprejeli.

London. — Britanski minister za zunanje zadeve Anthony Eden se je odločil, da ne bo potoval v Turčijo, Grčijo in Italijo, ker se bo moral še ta teden dati operirati. Dolžnost ministra za zunanje zadeve Edena, ki bo zaradi boleznin in operacije odsoten najmanj šest tednov, je prevzel predsednik britanske vlade Churchill sam.

New York. — Novi ameriški veleposlanik v Sovjetski zvezi Charles Bohlen je odpotoval z letalom v Moskvo.

Bukarešta. — Prezidij romunskega parlamenta je po sovjetskem vzoru objavil ukaz o amnestiji. Amnestija velja za vse ženske, ki imajo otroke pod 7 let starosti, noseče ženske in zapornike, stare nad 60 let. Amnestija določa tudi popolno oprostitev kazni za nekatere skupine jetnikov. V primerih, kjer obravnava še ni končana, pa bo postopek ustavljen.

Slovenski novinarji so zborovali

Minulo soboto je bil v domu Radia Ljubljana občni zbor Novinarskega društva Slovenije. Poleg članov so se kot gostje udeležili občnega zbora člana Izvršnega sveta LRS Ivan Regent in Boris Zihlerl, delegat centralne uprave Zveze novinarjev Jugoslavije Živan Mitrovič, delegati slovenskih novinarjev pri zamejskem tisku ter delegat Društva novinarjev Hrvatske.

Poročila o problemih društva je podal dose-danji predsednik Rudi Janhuba, o delu društva pa dosedanji tajnik Ciril Šter. Razprava o pere-čih problemih slovenskega novinarstva in o delu društva je bila zelo živahna.

V razpravi o poročilih so med mnogimi novinarji sodelovali tudi tovariši Ivan Regent, Boris Zihlerl in Živan Mitrovič, zastopnik centralne Uveue novinarjev Jugoslavije.

Delegati so soglasno sprejeli sklep, da se vključi Društvo novinarjev Slovenije kot kolektivni član v Socialistično zvezo. Občni zbor je sprejel nov statut društva novinarjev in vrsto drugih sklepov.

Izvoljen je bil nov odbor s predsednikom dr. Egonom Bilcem na čelu.

Celovec sem začel primerjati z Mariborom že takrat, ko sem se hodil v ljudsko šolo v Libeličah, pred petdesetimi leti. V Tretjem berilu sem čital, da ima Celovec 18.000 prebivalcev, Maribor 17.000. Dejal sem: je pa vendar le naš, koroški Celovec večji ko štajerski Maribor. Mladina v svoji bojevitosti rada primerja, kdo je močnejši, kdo večji, kdo lepši.

Ko sem prišel v Celovec prvič, deset let sem bil takrat star, so se mi v spomin najbolj vtisnili „linitvern“, kameniti ribič in vagon, ki ga je po tračnicah vlekel po mestu konj. „To je pa konjski tramvaj“, mi je povedala mati. Globlje ko prvič, se mi je vtisnil Celovec v spomin drugič. Takrat sem prišel v Celovec zato, da bi me sprejeli kot študenta na učiteljski. Na ta sprejem so me v Libeličah dobro pripravili: Čez poletje sem moral hoditi vsak dan iz slovenskih Libelič v pomembni Labot v šolo, da bi me tam še bolj utrdili v nemškem jeziku. Pa me kljub temu niso hoteli sprejeti na učiteljski, pa čeprav sem tudi v laboškem izpizoval imel same „ajnjarje“. „sehr gut“ in le en sam „cvajar“, „gut“ (v risanju). Ker tistega dne niso hoteli sprejeti na učiteljski še nadaljnjih sedem sinov koroških slovenskih staršev, sem tako že zgodaj v svojem življenju na svoji lastni koži občutil krivico, ki jo je storila celovška gospoda mlademu človeku samo zaradi tega, ker je bil otrok staršev, ki niso hoteli zatajiti svojega slovenskega pokolenja. Odpeljali smo se v Maribor, kjer je bil na učiteljski strog, toda dober in pravičen ravnatelj, Slovenec. Tu so nas sprejeli.

Tudi v Mariboru je nekoč prevladovalo nemštvo

Tako sem prišel prvič v svojem življenju v Maribor. Pa se motiš, dragi bralec „Slovenskega vestnika“, če misliš, da je bil takrat Maribor kaj bolj slovenski ko Celovec. V mestu ni smel biti noben slovenski javen napis, pa čeprav je bilo podeželje okrog mesta slovensko. Za študenta ni bilo varno, če je na ulici preglasno slovenski govoril: jaz sam sem jih izkupil prenekaj bunk zaradi slovenskega govorjenja na ulici. Tako so pač po šolah v Mariboru in potem časopisja vzgajali mariborsko prebivalstvo, se pravi, del tega prebivalstva. Tudi v Mariboru so nas Slovence zmerjali za vindiše in nemški pesnik župnik O. Kernstock je zapisal: „Lieber rauchgeschwärtzte Trümmer, als ein windisch Maribor“. So bili torej tudi štajerski Slovenci vindišarji in teorija o posebnem narodu vindišarjev na Koroškem ne drži! Pri ljudskem štetju leta 1910/11 so slovenske delavce in služničad, ki so bili zaposleni v nemških podjetjih ali so služili v nemških družinah, vpisovali za Nemce. Tudi mene in dva študenta, moja sostanovca, je hotel komisar vpisati za Nemca, češ, da obiskujemo nemško učiteljski! Ko smo vztrajali na tem, da nas vpiše za Slovence, ker da doma govorimo samo slovenski, se je, ves jezen, zadržal: Seveda, ko pa imate tako zagrizeno „vindišarko“ za go-spodinjjo. Na tak način so takrat v Mariboru „našteli“ okrog 24.000 Nemcev in le nekaj nad 3000 Slovencev.

Leta 1918 se je mariborsko nemštvo podrla

Danes slišiš le redkokdaj nemško govornico v Mariboru, pa čeprav nikdo nikomur ne brani, da bi govoril nemško, če je Nemeec. Nemštvo Maribora se je ob prevratu leta 1918 podrla, kakor stavba iz papirnih škatelj. Najbolj zagrizeni so takoj zbežali v nemške kraje Avstrije, ker so imeli slabo vest, mnogo uradnikov, ki niso hoteli priseči slovenski vladi, je šlo za njimi, preprosto ljudstvo pa je ostalo in je govorilo zopet v jeziku, ki ga jih je naučila slovenska mati. Leta 1921 so našli le še 6000 Nemcev in 24.000 Slovencev. V Celovcu sem bil pozneje še dvakrat, med prvo svetovno vojno v vojaški službi, nato pa v vojaški bolnišnici „Truppenhospital“ kot težki ranjenec iz bojev na Prelblji južno Kotmaro vasi.

Pismo iz Jugoslavije:

Kako je pri nas CELOVEC — MARIBOR

Po dolgi dobi 32 let sem prišel leta 1951 zopet v Celovec in takoj sem ga spet začel primerjati z Mariborom. Opazil sem, da ljudstvo zelo rado primerja. Pri nas je tako, kako je pa pri vas? Po resnici povedano, sem moral leta 1951 poleti dati Celovcu v marsičem dobrem prednost, no pa tudi v nekaterih stvareh, ki se mi zdijo slabe. Na vsakogar, ki je takrat prišel iz Jugoslavije v Celovec, je napravil Celovec takoj vtis bogatega, z raznim blagom založenega mesta. Trgovine, gostilne, slaščičarne, povsod so ti mogli ponuditi mnogo več na izbiro kot takrat pri nas v Jugoslaviji. Izložbeni okna niti za primerjati. Pa prijazna postrežba v trgovinah, veliko uljudnejša ko takrat pri nas v Mariboru. Le, da domačih kupcev ni bilo mnogo. Blaga veliko, izbira velika, denarja pa malo.

Komaj poldrugo leto je minulo od tega, pa je pri nas, v Mariboru, vse drugače kot leta 1951. V izložbenih oknih je blaga že na izbiro, po gostilnah vina, dobrega vina najrazličnejših sort, slaščičarne so dobro založene. In ljudje so začeli vse bolj računati ko prej. Libeliški kmet je letos ocenil to razliko tako: Prej je denar blago iskal, sedaj išče že blago denar. Ta velika sprememba je sad nove socialistične gospodarske politike. Vsa večja podjetja, ne samo tovarne, ampak tudi trgovska in gostinska podjetja upravljajo delavci in nameščenci teh podjetij in njih zaslužek je odvisen od njihovega dela in truda, vestnosti in sposobnosti. Razlika pa je ta: tu delajo delavci za sebe, ker delajo za procvit svojega podjetja, tam v Celovcu na pr. še vedno za večje blagostanje posameznega lastnika podjetja.

Maribor se je industrijsko zelo razvil, postal je res pravo delavsko mesto. Stevilne tekstilne tovarne izdelujejo že zelo dobro in lepo blago najrazličnejših vrst, tudi za izvoz; tu je velika tovarna avtomobilov, velika tovarna železnih konstrukcij za mostove, pa tudi za hidrocentrale in drugo. Vseh tovarn tu ne bom našteval: Maribor,

pa četudi je bil v drugi svetovni vojni še bolj porušen ko Celovec, je že prekoračil število 75.000 prebivalcev in se bliža 80.000! Če se ne motim, je torej sedaj Maribor večji ko Celovec, in je ta razlika večja kakor en sam tisoč kakor je to bilo pred 50 ali 60 leti.

Zivljenje današnjega Maribora

Delavsko mesto. Kako pa je s kulturnim življenjem? Tako lepoga muzeja, kot je v Celovcu, Maribor še nima, saj pa tudi ni kulturno središče dežele kakor Celovec, vendar je tudi mariborski muzej zelo bogat in dobro urejen. Gledališče, ki je tudi zrealo kulturne stopnje, pa utegne biti v Mariboru boljše kot v Celovcu, saj uspešno gojimo opere in drame, operet pa skoraj ni nobenih, samo po eno v letu! Vendar bi bilo treba o kulturnem življenju v Celovcu in v Mariboru napisati obširnejšo razpravo, ki bi marsikoga tu in tam zelo zanimala.

Zelo razvito je športno življenje v Mariboru in ne vem, če ima Celovec tako lep športni park, kot je v Mariboru. Seveda, v vodnem in drsalnem športu prekašajo Celovčani Mariborčane, ki nimajo nobenega jezera v bližini, vendar pa je plavalni šport že na lepši višini, tenis, nogomet, odbojka, košarka, tu pa so Mariborčani že precej doma. Treba bi bilo navezati športne stike, pa tudi kulture, med Celovcem in Mariborom, v plemenitem nesebičnem tekmovalju in v prijateljskem vzdušju.

Morda bodo marsikoga zanimala tudi še te številke: Po raznih tovarnah in podjetjih dela v Mariboru nad 30.000 industrijskih delavcev in delavk. Samo osnovno (ljudsko) šolo obiskuje nad 6200 otrok, prihodnja leta jih bo že okrog 8000! Skupna družbena proizvodnja Maribora znaša 23.831.199.000.— dinarjev, predvideni narodni dohodek, ki ga bo leta 1953 dala samo industri-

ja v Mariboru, znaša 19 milijard, osem sto enainšestdeset milijonov dinarjev, kar je 10 % vse akumulacije v Sloveniji. Če pomislimo, da je bil v drugi svetovni vojni Maribor 55 krat bombardiran, da je bilo nad 700 poslopij do nerabnosti porušeni, težje poškočevanih pa okrog 1600 hiš, se ne bomo mogli dovolj načuditi velikemu porastu števila prebivalstva po vojni od 36.000 pred vojno na blizu 80.000 sedaj. Mnogo se gradi, pa tudi lepo se gradi. Po ruševinah nezazidane prostore spreminjajo v zelene trate z okusnimi nasadi. Modernizirajo mestni park, ki je bil že pred vojno velik in lep, kakršnega Celovec nima. Seveda z jezerom, kakršnega ima Celovec, se Maribor ne more ponášati, toda, čudovito lepe so tudi vinorodne Slovenske gorice, zlasti jeseni, ko vabijo veliki klopotci na vinsko trgatav.

Se ena primerjava

H koncu še ena, za obe mesti razveseljiva primerjava: Ob svojem štirinajst dnevnem bivanju v Celovcu leta 1951 sem mogel ugotoviti, da tudi nemško govoreče ljudstvo niti približno ni tako nacionalno zagrizeno in nestrpno, kakor je bil Maribor pred prvo svetovno vojno. Celovčani so v obeh vojnah, posebno pa v drugi, marsikaj videli in občutili, kar jih je spravilo k pameti. Mnogo pripomore k kolikor toliko znosnemu sožitju tudi politika prijateljskega zblizanja med obema sosednjima državama. Mir želimo na obeh straneh in blagostanje. Hujskačev je vedno manj in verjamem, da jim ljudstvo ne bo več nasledilo, saj ne morejo prinesiti ničesar dobrega, ti nepomirljivi prenapeteži. Odraz stare miselnosti pa se mi zdi to, da so po slovenskih krajih Koroške samo nemški javni napisli. Tako omalovaževanje govorce ljudstva, iz katerega se je rodil visok odstotek Celovčanov-domačinov, je težko vskladiti z duhom sedanjega časa, ki vsepovsod po svetu terja enakopravne odnose med ljudmi in narodi.

Janko Gačnik.

Ljubljanski velesejem bodo spet obnovili

Mnogi Korošči se spominjajo nekdanjih ljubljanskih velesejemov, ki so jih radi obiskovali, zato pogosto vprašujejo kdaj bo velesejem v Ljubljani spet vzpostavljen. Pred nedavnim pa je bilo v Ljubljani ustanovljeno podjetje „Ljubljanski velesejem“ in pričelo so se prve priprave za velesejem. Po povojni obnovi ter naglem povečanju industrializacije v Sloveniji se je pojavila potreba po večjem razstavišču, kjer bi slovenska ter druga podjetja iz ostalih jugoslovanskih republik kot iz sosednih držav lahko prikazovala svoje proizvode interesentom. Že takoj, ko so se pojavili prvi glasovi o vzpostavitvi ljubljanskega velesejma, so pokazala podjetja veliko zanimanje zanj, tudi naša Koroška in Štajerska kakor državi Grčija in Turčija.

Podjetje „Ljubljanski velesejem“ je razpisalo natečaj za velesejmsko poslopje. Do obnove velesejma v letošnjem letu še ne bo prišlo, pač pa računajo, da bo v juniju 1954 velesejem prvič svečano odprt v novih prostorih. Organizatorji velesejma se nadejajo, da bo ta povsem uspel, ne samo zaradi tradicije predvojnega velesejma, temveč zaradi izredne rasti in razširitve slovenske industrije v povojnih letih, kakor tudi zato, ker leži Ljubljana na izredno važnem križišču poti iz Srednje Evrope proti Jadransko-morju ter Zapadne Evrope v smeri jugovzhodnih ozemelj.

M
A
R
I
B
O
R

pregled na stari del mesta ob Dravi

Blaž Singer:

Problemi pri mehanizaciji našega kmetijstva

(4. nadaljevanje)

Da na kratko ponovimo najbistvenejše iz zadnjih nadaljevanj tega našega razglabljanja: Kmetovalec, ki poseduje okoli deset hektarov kmetijsko obdelane zemlje, s človeško delovno silo na splošno ne more več obvladati dela, ki je na kmetiji potrebno. Že pri njem je način olajšave mehanizacije dela vprašanje, ki zahteva nagle in pravilne odločitve. Največ časa odzamejo na vsaki kmetiji opravila notranjega gospodarstva (55 — 60 %), delo na polju in travnikih zahteva le 25 — 30 % delovnega časa. Največ dela odpade na mesece marec — junij ter avgust in september. V tem času kmetovalčeva družina potrebna opravila ne more pravočasno in dobro opraviti, vsled česar nujno nastopijo izgube na produktivnih vrednotah. S tem pa padata tako produktivnost dela kakor tudi produktivnost površine.

Na poti olajšave in mehanizacije dela je prav zaradi dosege kolikor le mogoče visoke produktivnosti kmetije in kmečke družine treba najprej olajšati, poenostaviti in mehanizirati domača opravila, to je opravila notranjega gospodarstva. V tem pogledu se da z malenkostnimi izdatki doseči vrsta bistvenih olajšav dela, skrajšanje delovnega časa in razbremenitev človeške sile, in sicer prav tiste, ki ima na kmetiji še vzgojne naloge, to je kmečka gospodinja.

Vprežno živino je treba bolj izkoristiti

Na kmetiji, ki nam služi v tej razpravi za primer, smo videli, da ima poleg pluga in bran na strojih še kosilnico, ogrodnik in izkopalnik za krompir in da navzlic tej delni mehanizaciji uporablja svoja dva konja za poljska dela le 67 dni. Videli pa smo tudi, da je poglavitna panoga te kmetije živinoreja in da odpade glavnina poljskega dela na spravljanje krme in krmljenje 2 konj, 6 — 7 glav govejše živine in 6 — 7 prašičev.

Spričo tega stanja je treba poudariti, da za mehanizacijo zunanjih gospodarskih opravil (polje in travniki) nikakor ni odločilen zasebni nakup traktorja, temveč da je odločilno vprašanje v tem, da bomo ali konja bolje izkoristili ali pa da bomo enega čimpreje spravili s kmetije, namesto njega pa postavili v hlev eno do dve kravi več. V obče velja pravilo, da je konj kmetiji samo koristna žival, če dela vsaj dve tretjini leta (to je okroglo 200 dni), drugače pa je samo parazit kmetije. V našem primeru pa vidimo, da oba konja ne spravita na leto več delovnih dni skupaj kot kvečjemu 150 namesto 400, kar pomeni, da žreta letno več kot polovico časa krmo, ne da bi za to donášala korist. Tudi ni računati, da bi mogli število delovnih dni za konje bistveno povečati, kajti na cesti

in tudi v gozdu so spodrnili konja avtomobili, traktor in vravno vlačilo. Vrhu vsega število človeške delovne sile na tej kmetiji sploh ne dopušča, da bi iskali še kakšne možnosti zaslužka s konjema izven kmetije.

Pač pa je treba poudariti, v koliko je mogoče na podobni kmetiji nadomestiti človeka s konjem, da bi bilo delo lažje in pa produktivnost kmetije večja. Kjer na kmetiji že ogrodnik, predpostavljamo, da je okopavanje in osipanje okopavin prenešeno na konja in da se sadi tudi več okopavin, ki delo — kakor potrjuje praksa — najbolj poplačajo. Kjer pa ogrodnika še ni, moramo vsekakor zahtevati, da se bo na kmetiji čim prej pojavil, bodisi v sosesčini, bodisi v zasebni nabavi. Ker je višegredno rahljanje površine zemlje in zatiranje plevela važno in ker od tega zavisi višina pridelkov in produktivnost kmetije, spada na kmetijo — najboljše v sosesčini — tudi mrežna brana. Prav tako spada potom sosesčine na kmetijo tudi trosilnik umetnih gnojil in sejalnica. Kje je še ni, spada h kosilnici naprava za odlaganje žita.

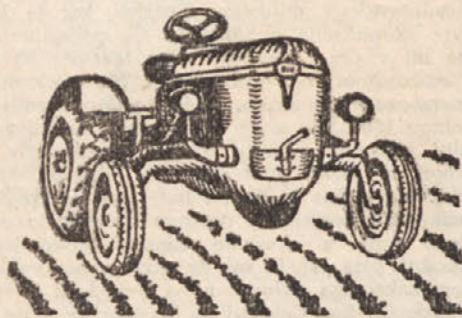
Ker zavisi kakovost sena ravno tako od dobrega sušenja in pravočasnega spravila kakor pa od pravočasne košnje, je treba tudi pri sušenju sena priskočiti na pomoč z tehničnimi napravami. V tem pogledu je po naših krajih že kar veliko število vilastih obračalnikov in navadnih konjskih grabelj, malo pa še kombiniranih obračalnikov-zgrabljalnikov (Schwandenrechen). Pri vpeljavi mehanizacije sušenja

in spravljanja sena na kmetijah, ki so podobne našemu primeru, more po vseh izkušnjah pasti odločitev v namesto dveh samo na en stroj, torej ne na grablje in vilasti obračalnik, temveč na kombinirani obračalnik-zgrabljalnik, kajti delo gre z njim bolje in hitreje od rok, kakor z vsakim drugim strojem. Ravno najnovejše konstrukcije tega stroja obetajo veliko mnogostranstvo in prilagoditev tudi neravnih ploskvi in bregovom. Mimogrede bodi še opozorjeno na dvigalo in na puhalo za seno in slamo za spravljanje sena na skednje. Pri tem bi samo pripomnili: roke stran od drugih tozadevnih investicij, temveč kupimo k sedanji slamoreznici (ki bi ostala uporabna še par let) enostavno puhalo, ki ga je lani spravila v promet SZS; v primeru, da pa imamo že dovolj zmogljivo slamoreznico na puhalo oz. če mislimo tako kupiti, potem pa pristopimo k rezanju (res dobro suhega) sena kar raz voz in udarili bomo dve muhi naenkrat.

V tem sestavku še nekaj besedi k motorni kosilnici. Kdor ima na desethektarski kmetiji motorno kosilnico, zraven nje pa krmi še dva konja, ne gospodari dobro, ker je kupil drago kosilnico in ker ga delo z njo tudi stane (benčin), konja pa stoji brez dela v hlevu in žre ta krmo kravam molznicam.

Misli današnjega nadaljevanja veljajo našim ravninskim kmetijam, prihodnjic pa se bomo najprej pomudili pri mehanizaciji zunanjih del na naših gorskih kmetijah.

(Se nadaljuje!)

Uvestila

NAPREDNIH GOSPODARJEV

Ko se praznijo skladišča za krmo in krmila

Samo po sebi umevno, bi rekli k naslovu tega članka. Res je, bliža se pomlad in z njo nova rast v naravi, po naših travnikih in po njivah. Zato ni treba skrbeti in še manj si delati sivih las nad zalozami krme, če grejo h kraju, bi rekli tisti, ki ne gleda v svoji živini tovarne, ki neprestano predeljuje krmo v mleko, mast, meso itd. in ki obratuje samo toliko, kolikor dobi surovin (krme) za predelati. Da se malo bolj spoznamo s to zadevo, se mi zdi potrebno, da si pokličemo v spomin, kaj vse smo že v tej zvezi čuli in brali.

Vsako leto ob prehodu iz zimskega v letno krmiljenje živine se pojavijo isti znaki in v naših hlevih. Pojavi se driska, živali shušajo, molznost pada in živali deloma oslabijo. Zakaj?

Živalski organizem se mora na različne vrste krme šele privaditi, predno da jih lahko dobro prebavlja. Kadar prehajamo iz suhega na zeleno krmiljenje in obratno se pojavljajo pri živini vedno nevšečnosti (driska, padec molznosti) vsedotlej, dokler se žival na novo vrsto krme ni privadila. Zakaj tako?

Naša domača žival je slična tovarni. Ona predeluje surovine (travo, seno, žita itd.) v mleko in meso. Te surovine se v živalskem organizmu ogrevajo, drobijo, talijo in predeljujejo po najbolj kompliciranih receptih. Pri vsem tem delu živalskega organizma sodeluje mnogo specialnih naprav, ki so povezane v harmonično celoto. Krmo ne predeljuje samo prebavni trak (gobec, požiralnik, vamp, tanko in debelo črvo) temveč so zato potrebni še mnogi pripomočki, ki prenašajo, ogrevajo in izločajo.

Naprave živalskega organizma so postavljene pred nalogo, da predelajo surovine, ki smo jih dali v obliki krme. Pri hipni menjavi krmil lahko nastopijo motnje v prebavi in v proizvodnji, pri zmernem oz. postopnem prehodu od ene na drugo vrsto krme pa organizem spremembe skoraj ne občuti. Postopoma se pričnejo razvijati druge bakterije in fermenti, ki so v stanu nove snovi v krmi predelati. Zato ker se spreminjajo

funkcije organizma počasi, smemo tudi krmo le počasi menjati. Živali, ki so bile skozi zimo skopo krmiljene in so dobivale morebiti veliko škroba, pa malo beljakovin, bodo po prehodu na boljše krmo dajale še manj mleka kakor doslej, če prehod na drugo krmo ne bo previdno organiziran. Tukaj gre za pravilen prehod v razmerju med beljakovinami in škrobom. Doslej je beljakovin v dnevnem krmilnem obroku primanjkovalo, s pomladjo pa jih bo dovolj. Beljakovine so vedno drage, le spomladi so zelo poceni. Spomlad nam jih daje v obliki mlade trave. Lahko se jih poslužimo že zelo zgodaj, vendar samo z počasnim dodajanjem v obliki parurne paše dnevno. Dober gospodar bo sedaj delal takole: Do prve paše bo z postopnim dodajanjem tropin ali otrobi uredil razmerje beljakovin v krmilnem obroku, če tega še nima urejenega. Ko doraste prva trava, ne bo več kupoval dragocenih beljakovin na trgu ker so cenejšje v mladi paši. Tako bo pripravil svoje tovarne na nove surovine, s katerimi bo proti majniku narava bogato postregla.

Za orientacijo na kratko še nekaj števil.

Krava s 500 kg teže rabi: 80 dkg prebavljivih beljakovin in 3.— kg škroba v vzdržni

krmi. Za vsak liter mleka rabi dodatno 5 dkg prebavljivih beljakovin in 25 dkg škroba.

Krmilni obrok (krava 500 kg in 10 l mleka)

kg	vrsta krme	p. belj. kg	škr. vr. kg	suha snov kg
8	seno (srednje)	0,32	2,56	6,80
4	lucerne (srednje)	0,32	0,96	3,40
17	silaze (koruzne)	0,14	1,53	2,89
		0,78	5,05	13,09

Opozoriti je tudi treba na to, da potrebuje žival toliko balasta (suhe snovi), da se počuti sita. Če manjka balasta, krava ne bo dala več mleka, pa čeprav bi ji nasuli v jasli toliko krmil (ječmenov zdrob, koruzni zdrob, oljne pogače), da bi se zdele krite potrebe po hranljivih snoveh.

Prehodni obrok naj bo torej tak, da dobi žival toliko balasta, kolikor požre, paše pa samo eno do dve uri dnevno. Za balast lahko služi slabo seno, slama, deloma si lahko pomagamo tudi z preostalo silazo.

Feliks Smolnik.

Krmska žita teden dni po setvi

Pridelek jarih, predvsem ovsa in ječmena, pomeni za mnoge kmetije najvažnejšo preskrbo s krepkimi krmili. Predvsem za teleta, konje in svinje. Vendar ne samo za dostojno in pravilno gnojenje odloča o bodočem pridelku jarih žit. Za višino bodočega pridelka so sedaj, po izvršeni setvi, odločilni še naslednji činitelji:

1. zračnost, toplotnost in vlažnost zemlje,
2. čistost od plevela in
3. primerna razkrojenost in raztopljenost z gnojem ter gnojili v zemljo spravljenih hranilnih snovi.

Vse te tri činitelje v prav znatnem ob-

segu ustvarimo na ta način, da kake 8 dni po setvi, pred vznikom (predno torej mlada rastlina pokuka iz zemlje) z lažjimi dvema deloma mrežne brane (Netzege) vse posevke branamo „na slepo“. (Prvi, težji del brane odklopimo!) Če nimamo mrežne brane, vzemimo pač lahko staro domačo brano!

Tudi drobne koreninice dihalo in so željne primerne toplote. Zato odprimo zemljo za zrak in toploto z branjem že kakih 8 dni po setvi. Zadosti zraka potrebujejo tudi glivice, ki predstavljajo življenje v zemlji in pol rodovitnosti.

Izkušnja je nadalje pokazala, da je tudi za jara žita (ne samo za okopavine!) izredno važno, da plevelno zrnje in plevelne rastlinice zatremo že „v kali“, torej še preje, predno požene žito iz zemlje. To storimo z mrežno ali s prav lahko setveno brano. Poznejše zatiranje plevela je mnogo težavnejše in dražje. Semenski plevel v posevku dandanes sicer prav uspešno zatiramo že z dicopurjem ali z „Dilex gelb“, za plevel, ki se širi s koreninami, pa razen kultivatorja, zasenčenja z gostimi krmskimi posevki ali globokega traktorskega oranja nimamo nobenega pravega sredstva.

Še za časa zadnje vojne so zelo priporočali brananje vseh jarih posevkov (rezer rži) od one dobe dalje, ko so rastlinice napravile po dva lista.

Današnje najnovejše izkušnje vendar podarjajo, da je posevke v času od vznika do tvorbe petega lista pustiti povsem na miru. Pa tudi poznejše brananje se ni pokazalo tako uspešno kakor se je naglašalo. Sicer je to brananje, razen pri ovsu, tudi malokdo izvrševal.

Če v vlažnem letnem času in v vlažnih legah branamo, lahko pospešimo ponovno obraščanje, ki večinoma ne koristi, ker postanejo zapoznele nove bili večinoma plen švedskih mušic. V suhih legah izvršeno brananje pa lahko povzroča nevaren zastoj v rasti, tako da se brananje kakor tudi okopavanje zelenih posevkov dandanes priporoča le v okoliših s prav izenačenim podnebjem.

Brananje „na slepo“ (in pri okopavinah tudi okopavanje „na slepo“) jarih posevkov pred vznikom, predno ta torej poženejo iz zemlje, se vendar dandanes prav toplo priporoča. Seveda, če nam vreme dopušča, kajti vsako brananje je izvršiti v suhem.

Vernik.

Kaj bomo delali ...

... na polju

Slabotnim ozimnim žitom (v kolikor že nismo dali in v kolikor je potreba) damo „na list“ na 1 ha površine 50 do 100 kg nitramonkala in kjer jim nismo že v jeseni dali tudi fosfornih in kalijevih gnojil zamoremo (zaradi povečanja trdnosti slame, pospešitve zorenja in povečanja pridelka na zrnju sploh) trositi na list ob suhem vremenu na suhe rastline na 1 ha površine tudi še po 400 kg superfosfata in 200 kg kalijeve soli. Slabotne posevke pšenice po trošenju nitramonkala tudi temeljito branamo. Tudi jarine pred vznikom z uspehom branamo „na slepo“ z mrežno brano. V bolj suhih, toplejših legah sejemo tudi že pesu na stalno mesto.

Krompirjeve semenske kupe 10 do 14 dni pred sajenjem prelopatimo oz. presujemo če nismo silili) in s tem znatno pospešimo prvo odraščanje. Pri oranju za krompir zavoravamo poleg hlevskega gnoja tudi superfosfat, ki je za krompir, razven v izrazito kislih zemljinah, najboljše fosforno gnojilo. Patentkali in dušik pa damo šele ob sajenju (dušik tudi še pozneje) v brazde oz. ob vrstah. Lucerni in detelji trosimo superfosfat in kalijevo sol.

Pri žitaricah: V krajih z izenačenimi podnebnimi prilikami z dobrim uspehom branamo tudi jarine (proti suši!) predvsem oves, čim je naredil 4 do 5 listov in se v ta namen poslužimo predvsem mrežne brane. Tudi pregoste posevke ozimne rži branamo.

Pripravljam gnojenje s hlevskim gnojem in trošnjo temeljnih gnojil, fosforja in kalija za sončnice in koruzo.

... na travnikih

Rahla humozna travišča z najboljšim uspehom obdelujemo s težkim betonskim valjarjem, krtine izravnamo z lahko brano in trosimo (če že nismo) na 1 ha površine povprečno po 400 kg fosfornega in 200 kg kalijevega gnojila. V vlažnejših legah damo tudi z uspehom hlevski gnoj ali kompost.

... pri živini

Za pašo namenjeno živino privajamo s spuščanjem na prosto na gibanje in zunanji zrak. Delovne vole in konje krmimo suho in krepo, da ostanejo pri moči. Tudi pujske spuščamo z dneva v dan dalj časa v tekalnišče, ki je prvi predpogoj za zdravje in uspevanje živali. Ovce, ki smo jih morebiti debelili, peremo in strižemo. Kobile, ki se gonijo, pripučamo. Enodnevnim piščancem pomagamo z umetno koklo. Kjer kokoši ne bi hotele kokati in kjer imamo slučajno pure, podložimo valilna jajca tem.

... pri domu

Popravljamo plotove. Z zemljo, mahom in drugimi odpadki, ki jih z grabljenjem okrog hiše zberemo, naložimo kompostne kupe. Izvršujemo morebiti potrebna popravila gospodarskih poslopij.

... v sadovnjaku

Končavamo snaženje in obrezovanje drevesc. Stara drevesa pomlajamo in precepeljamo z ustrežajočimi sortami. Vstavljenec cepiče zavarujemo pred ptici s količi ali vrbovimi locnji. Precepeljamo naprej češnje, za njimi slive, nato jabolane in hruške. Košči-často sadno drevje, ki potrebuje dosti apna, še lahko gnojimo z apnenim prahom, če tega nismo storili že prej.

Izvršujemo tudi škropljenje sadnega drevja, preden se začno odpirati popki. S tem škropljenjem najlažje uničimo razne glivične bolezni.

V kolikor že nismo, začnemo zasipati jeseni in pozimi izkopane jame in saditi mlado drevje. Da drevje ne posadimo pregloboko, zasujemo jame z izkopano in s kompostom izboljšano zemljo, da je kolebar vsaj 10 cm višji od površine zemlje.

... v kmečkem gozdu

Nadaljujemo s spravljanjem suhljadi, redčenjem in čiščenjem starih nasadov. Začenjamo tudi s potrebnim pogozdovanjem.

V.

Novejše izkušnje s sajenjem krompirja

1. Bolje je saditi krompir primerno zgodaj kakor prepozno. To so preizkusili praktično tudi že mnogi naši gospodarji, ki sadijo krompir že vedno prav zgodaj. Kot papige in brez pridržka so vendar ponavljali zadnja desetletja v vseh strokovnih krogih staro krilatico, da je uspešnje saditi krompir pozno, tudi meseca maja, ker pozno sajeno gomolje hitreje in enakomerneje odrašča. Najnovejše izkušnje vendar kažejo, da zgodaj posajeno gomolje vsebuje večjo silo kalenja in da iz tega nastali nasadi očitujejo bolj košato, širšo in bolj kleno rast, kar je za obilen poznejši pridelek posebno važno. Z zgodnjim sajenjem izkoristimo tudi zimsko vlago ter se s tem v znatni meri zavarujemo pred zlemi posledicami suše in krompirjeve plesni. Zgodnji nasadi so tudi manj občutljivi napram morebitni preobilni zagnojivji z dušikom. Predvsem za semenski krompir je važno zgodnje sajenje, ker v zgodnejših nasadih že lahko izvršimo glavno čiščenje nasada preje, kakor se pojavijo za semenski krompir tako kvarne listne uši.

Krompir vendar uspešneje sadimo lahko zgodaj samo, če spravimo seme v primerno kalilno razpoloženje s predkalenjem ali vsaj s prelopatenjem.

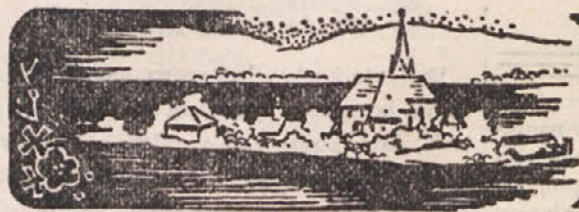
2. Zelo važna je hitra in enakomerna rast posajenega krompirja! Tak krompir uide mnogim boleznim n. pr. beli nogi in napravi že zgodaj strnjen nasad. V ta namen je naravno potrebno, da seme čisto primerno pripravimo. Njegove življenjske moči je treba v semenu mobilizirati. Najuspešneje storimo to s siljenjem oz. predkalenjem. Ker vendar večina naših gospodarjev tega preizkušeno uspešnega dela še ne izvršuje, se poslužuje

jemo postopka, ki delno nadomešča siljenje. Ta postopek obstoja enostavno v tem, da semenske kupe kakih 10 do 14 dni pred sajenjem presujemo oz. prelopatimo. S tem dosežemo, da ne požene močno samo oko oz. očesa v vrhni polovici gomolja, ampak da pokažejo enakomerno vsa očesa na obeh polovicah gomolja rahle znake novih, komaj zaznavnih cim.

Po izvršenem prelopatenju hranimo krompir do sajenja v zračnem, ne prehladnem in svetlem prostoru.

3. Krompir zahteva že v času prve rasti obilno lahko raztopnih hranilnih snovi v zemlji, ne pa šele v času cvetenja, kar se čisto dogaja, če gnojimo spomladi s premo razkrojenim hlevskim gnojem. Krompir mora črpati že takoj po sajenju „iz polnega“. Zato tudi tako ugodni uspehi z gnojenjem krompirju z umetnimi gnojili že takoj pri sajenju ob vrstah oz. jamicah ali naravnost v brazde. Upoštevati je, da zahteva krompir že v času prve, najnežnejše rasti bogato, z lahkoraztopnimi hranilnimi snovi „pokrito mizo“. Tak krompir kateremu smo dali že pri sajenju poleg hlevskega gnoja na 1 ha površine po 400 do 500 kg patentkali, enako množino superfosfata in okrog 150 do 250 kg nitramonkala ali žveplenokislega amonijaka bo napravil kaj kmalu strnjen nasad, ki bo zasenčil in pokrival vsa zemljo in ki bo vsled tega deležen tudi v polni meri godnosti njive in za vse okopavine tako silno važne hranilne snovi, ogljikove kisline, ki izpuhteva stalno iz primerne zrabiljane in z razkrojenim hlevskim ali zelenim gnojem zagnojene zemlje.

France Vernik.

Po naši zemlji

Velike priprave za praznovanje v Mežici

Velike in obsežne priprave za proslavo desetletnice napada na Mežico in osvoboditve vsaj za nekaj ur, dajo slutiti, da bo Mežica in z njo vse slovensko ljudstvo dostojno in veličastno proslavilo pomembni dogodek. O poteku napada na Mežico smo v zadnji številki našega lista že poročali. Učinek tega junaškega zgodovinskega dogodka leta 1943, sredi največje nacistične strahovlade, je bil na vse koroško slovensko ljudstvo silen, neizmerno mu je podkrepil voljo in nepremakljivo vero v zmago in končno osvobodjenje. Za sovražnika pa je bil junaški čin partizanov opomin, da imajo opraviti z resnim in neizprosnim nasprotnikom in je porazno vplival na njihovo borbeno moralo.

V Mežici sami so na delu pridne roke, ki se prizadevajo, da bodo dale trgu samemu prikupno in praznično lice. Pridno čistijo hiše in odstranjujejo vse nepotrebno, da bo zgodovinski kraj dostojen okvir mogočnih proslav. V času priprav je oživljeno vse organizirano družabno življenje v Mežiški dolini. Množične organizacije so v vseh krajih doline prevzele posebne naloge. Delavska kulturna društva pripravljajo samostojne programe za praznovanja, ki bodo v okviru celotne prireditve, v Mežici, Ravnah in Prevaljah ves mesec april.

Na sam zgodovinski dan, dne 4. aprila zvečer, je bila v Narodnem domu v Mežici prva prireditev, akademija, kjer so pred številnimi udeleženci izvajali bogat kulturni spored. Slavnostni govor je imel Matjaž-Pavle Zavarcar, ki je naglasil pomen zgodovinskega dogodka in se spomnil nepozabnih žrtev, ki so takrat žrtvovali svoje življenje, med temi tudi našega rojaka Lenarta. V sporedu so se menjavale godbeno-glasbene točke, petje mešanega zbora in recitacije. Prireditve v Mežici je bila primeren uvod v praznovanja, ki bodo trajala do največja častnejše prireditve dne 3. maja.

Bivši partizani, katerim se bodo pridružili še mnogi drugi, se z veliko vnemo pripravljajo na partizanske pohode, v katerih bodo zavzeli tista mesta, katera so imeli v resničnih partizanskih formacijah. V Mežici sami se oblikuje odred 300 partizanov Koroške, ki bo imel kulturno skupino in prirejal po vaseh partizanske mitinge.

V glavnih dnevih praznovanja, ki bo v prvih dnevih maja, bodo sodelovale vse večje kulturne skupine okraja z bogatim programom, ki bo predvsem pester prikaz borbenega kulturnega doživljanja v partizanski pesmi, dramati iz partizanskega življenja in slučno. Praznovanje pa bodo obiskali tudi književniki in umetniki, ki bodo pripravili razstavo slikovne umetnosti in

partizanske grafike. V Mežiški dolini bodo v mesecu aprilu snemali in prikazovali dva filma iz kulturne in industrijske dejavnosti. Prve dneve maja bodo predvajali Cankarjevo igro „Hlapci“, folklorne prikaze, fizikalne nastope, nastope posameznih in združenih pevskih zborov, naše ziljsko štehanje in mnogo, mnogo drugega. Popoldne 3. maja pa bo velika ljudska družabnost, godba in mnogi drugi kulturni in zabavni vložki. Pri izvedbi neizčrpnega in pestrega programa in pri praznovanju dneva bo sodelovalo prav vse: delavci in kmetje, dijaška mladina in izobraženstvo. V ostalem pa bo tudi za telesne dobrine v zadostni meri poskrbljeno.

Spodnja Vesca pri Bilčovsu

Huda nesreča se je v velikem tednu zgodila pri p. d. Brodniku v Spodnji Vesici. Mladi gospodar Rupert Jesenko je našel za že dalj časa zavrzan opeko staro flobertpuško. Zgledala je tako zarjavela, da bi vsak sklepal, da je puška nerabna za streljanje. Samo kopito puške je bilo dobro ohranjeno. Mladi Brodnik je hotel to kopito od drugega železja odmontirati, da bi je uporabil na kak drug način. Skušal je na razne načine, kako bi dobil kopito stran. Pri vsem tem opravi mu niti na um ni prišlo, da bi pogledal, da puška ne bi bila nabasana. Pa glej, zgodilo se je, kar človek nikakor ne bi pričakoval. Ko je pri montiranju nastavljal puškino cev proti sebi, se je puška nenadoma sprožila in strel je prodril mlademu gospodarju v desno stran prsi in pri pleču ven. Takoj poklicani zdravnik dr. Jelen iz Bistrice v Rožu, ki je nudi prvo pomoč, je nujno odredil prevoz ponesrečenca v celovško bolnišnico, kjer se sedaj nahaja in je upati, če ne nastanejo kake nepredvidene komplikacije, da bo ponesrečeni mladi gospodar lepe kmetije pri Brodniku zopet prišel odzdravljen domov, kar mu tudi mi iz srca želimo.

Železna Kapla

Na velikonočni petek je bil gozdni delavec Janez Rož zaposlen v gramozni jami v bližini Železne Kaple, kjer je napravljaj gramoz za svojo gradnjo. Ko je kopal in izpodkopal maso gramoz, se je nenadoma odtrgala ogromna, kake pol drugo tono težka gramozna klada in strmoglavila na delavca. Petdesetletni Rož je zadobil težke poškodbe, prelom lobanje, prelom kosti, zmečkanje prsnega koša in ga je na mestu doletela smrt.

Pliberk

Pepija Bidmajerja smo poznali vsi v Pliberku in okolici. Kjer koli se je pojavil, povsod so ga radi sprejeli in je bil dobrodošel. Bil je prijeten družabnik, miren in pošten značaj, ki se ni mogel nikomur zameriti. Poleg tega je nosil v sebi vrline lepega značaja in je ostal kot trgovski nameščenelec čeprav v neslovenski trgovini trden in narodno zaveden ter nikoli ni manjkal na kakšni naši prireditvi, kjer je tudi sam rad pomagal in sodeloval.

Zaradi tega je predpreteklo soboto bolesto odjeknila nenadna novica, da se je Pepi na svojem kratkem izletu z motornim kolesom ubil. Sam ni slutil in z njim nobeden, da bo ta pot njegova zadnja. Po končanem delu se je peljal z motornim kolesom iz Pliberka v smeri proti Šmihelu. Ko se je vračal, bilo je okoli pol osmih zvečer, je bila že tema. Čeprav je imel kolo razsvetljeno, je v mesečini, ki je blestela, prepozno opazil Metnitzev nerazsvetljeni voz s konjsko vprego. S precejšnjo brzino je trčil v ogal voza tako nesrečno, da ga je v loku zagnalo na cesto, kjer je z razbito lobanjo obležal na mestu mrtev. Velika mlaka krvi mladega človeka je pordečila cesto v Drveži vesi. Novica se je bliskovito raznesla v Pliberku. Mrtvega Pepija pa so zastražili in pustili ležati na licu nesreče do nedeljskega jutra, preden je prišla komisija. Šele potem so ga zanesli na njegovo stanovanje in položili na mrtvaški oder, kjer je ležal do torka ves obdan z veni in ob množestvenem obisku prijateljev in znancev.

V torek popoldne pa je bil ob ogromni udeležbi, kakršne ne pomijo kmalu v Pliberku, pokopan na pokopališču pod Libičem. Njegove telesne ostanke so nesli na zadnji poti njegovi motociklistični tovariši. Ko so izročali Pepijevo truplo materi zemlji k zadnjemu počitku, ni ostalo nobeno oko suho. Za Pepijem žalujejo

Zanimanje za zadnje dneve proslave, predvsem za proslavo dne 3. maja, je velikansko. Na „I. koroško partizansko srečanje“ je bilo že v začetku meseca aprila prijavljenih okoli 15.000 obiskovalcev iz vseh predelov Slovenije.

Tik za mejo, v sosedni Mežici, bodo veličastne proslave, katerih višek bo v nedeljo, dne 3. maja. Na to praznovanje so povabili tudi nas zamejske koroške Slovence, kar je samoumevno, ker nas vežejo neločljive skupne vezi in skupni spomini na težko, toda tako slavno dobo naše zgodovine. Nobeden ne bo zamudil edinstvene priložnosti in se bo k udeležbi pravočasna prijavil.

njegovi številni tovariši in mnogi sorodniki v Mežiški dolini. Večkrat je svoje sorodnike obiskal in tudi za Veliko noč je imel že urejen potni list, toda usoda je hotela drugače.

Celovec

V stanovanju nekega Angleža v drugem nadstropju hotela „Kaiser von Oesterreich“ sta se igrala dva otroka in sicer sta sedela v odprtem oknu in z nogami mahalala na cesto. Sinček nekega britanskega podčastnika, Jam Johnstone, je pri tem zgubil ravnotežje in strmoglavil na hodnik za pešce, kjer je obležal s težkimi notranjimi poškodbami. Britanska reševalna služba, ki je bila takoj na mestu nezgode, je mogla ponesrečenega fanta prepeljati samo v britansko bolnišnico, kjer pa je kmalu nato poškodbam podlegel.

Neki mizarški pomočnik je na velikonočni ponedeljek zvečer na 10. oktobra cesti ukradel nek nezaklenjen osebni avto. Nato se je peljal z ukradenim avtom po Beljaški cesti proti jezeru. Pri Paternionskem mostu je podrl ograjo in strmoglavil v Lendkanal. Imel je srečo, odnesel je le lažje poškodbe, manj srečen pa je bil, ko so ga nato zaprli.

O velikonočnih praznikih je bil na vseh cestah ogromen promet. Vsa razpoložljiva vozila od navadnega kolesa, motornega kolesa, osebnega avtomobila in avtobusa so bila v obratu. Vse avtomobilske linije so bile prenapolnjene in vključili so še izredne posebne vožnje. Mejo v Italijo pri Vratih-Mostiču je prevozilo nad

Pomladni izlet našega planinskega društva

Vremenska poročila in napovedi za velikonočni ponedeljek v radiu in časopisih z vabilom Slovenskega planinskega društva na prvi pomladanski izlet na vrh Osojščice niso bila ravno v najboljšem soglasju. Pa so se meteorološke žabe le zmotile! Skoraj jasno nebo je v ponedeljek zjutraj naše vabilo na izlet močno podčrtalo, kajti nobeni znaki niso kazali na napovedano slabo vreme in obetalo se nam je lepo planinsko doživljanje.

Nihče od udeležencev izleta ni čakal na zadnjo možno prometno zvezo, da bi prispel ob določenih uri na vrh, vsi smo se podali na pot, kot da bi bili dogovorjeni, z vseh strani že v ranem jutru. Znašli smo se deloma že v vlaku, na vznožju vzpenjače na Kanzel, pa tudi na pol pota do vrha in na vrhu samem mnogo pred napovedanim časom. Kar lepo število nas je bilo, ki smo bili željni in žejni planinskega zraka. Vsem onim pa, ki se tega izleta niso udeležili, ali niso mogli ali pa ne hoteli, je v resnici lahko žal za zamujeno priložnost uživati prelepi planinski svet v pomladanskem soncu — pa četudi samo na Osojščici, na katere vrh ni treba ne plezati in ne se mučiti, ampak ga lahko dosežeš s sodobnimi prometnimi sredstvi, z vzpenjačo in smučarskimi lifti. Res je uporaba teh prometnih sredstev razmeroma draga, če prišteješ še stroške za vlak ali avtobus do vznožja gore, za marsikaterega izmed nas morda predraga, ampak planinske višave v svoji pomladanski lepoti, belo-modro cvetoča pobočja vigrednega podleska in nepopisljivi razgled po gorah in dolinah vsenaokoli vendar vse stroške bogato povrnejo.

Tako smo se, kar nas je prišlo skupaj že v vlaku in na vznožju vzpenjače zmenili, da se peljemo samo na Kanzel, potem pa jo mahnejo kar peš do vrha, ker je bilo do določenega časa za zbor na vrhu še več kot dovolj časa in

Slovenska prosvetna zveza naznanja

Vabilo

na prireditev Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ v Bilčovsu ob priložnosti otvoritve novega društvenega odra, ki bo na belo nedeljo, dne 12. aprila 1953, ob 14. uri za daljnje in ob 20. uri za bližnje goste.

Na sporedu je premiera Finžgarjeve igre:

„Divji lovec“

Vabilo k številni udeležbi te naše kulturne prireditve, ki je prav primerna za pomladanski čas.

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah bo priredilo v nedeljo, dne 12. aprila 1953, ob 14.30 uri pri Brücklerju ob Hodiškem jezeru

PEVSKI KONCERT

Sodelovali bodo: Domači moški in mešani pevski zbor, domači tamburaši in kot gostje: Moški pevski zbor „Leonhardgilde“, moški zbor „Bergler Glöckle“ in „Trio Guggenberger“.

Po koncertu bo igral bilčovski kvintet za ples in zabavo.

Vabilo k številni udeležbi!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni bo gostovalo v nedeljo, dne 12. aprila 1953, ob 15.00 uri v Žitari vesi v Prosvetnem domu s Finžgarjevo igro:

„RAZVALINA ŽIVLJENJA“

Lepa igra, ki so jo z uspehom igrali doma v Št. Vidu, bo gotovo zanimala tudi ljubitelje slovenske igralske dejavnosti iz Zitare vesi in okoliških vasi ter prisrčno vabilo k številni udeležbi.

2000 motornih vozil, ki so prevažale izletnike v Trst, Benetke in druge sončne južne kraje. Tudi koroška tujsko-prometna središča so mogla zaznamovati številne izletnike, med njimi tudi inozemske goste. Veliko zanimanje za izlete in potovanja je povzročilo lepo pomladansko vreme. Žalostna pa je spet bilanca prometnih nezgod, ki so se primerile ob teh pomladanskih praznikih. Kakor javljajo, sta bili dve osebi na cestah ubiti, številno ljudi pa je bilo več ali manj poškodovanih. V več primerih prometnih nezgod so brezvestni vozniki pobegnili in se niso zanimali za svoje žrtve.

Številno brezposelnih je meseca marca, posebno v zadnjih desetih dneh, padlo za 4151 oseb ter je znašalo stanje brezposelnih ob koncu meseca 18.956, med temi 15.824 moških in 3132 ženskih. Podpora za brezposelne je prejelo 17.553 oseb. Ob koncu marca preteklega leta je bilo stanje brezposelnih za 5000 oseb nižje kot letos.

Škofiče

Velikonočni ponedeljek. — Kam? — K Schützu, ker smo izvedeli, da bodo nastopili naši igralci in pevci. A takoj smo doživeli razočaranje, ker kdor bi si mislil, da bo tukaj prijetno, se je zmotil, ker že ob 2. uri je bila dvorana tako polna, da nisi dobil prostora, da bi se po trudopolnem dnevu (šunka in jajca) kam vsedel. Zares, iz vseh krajev so prišli in s tem dokazali, kakšna velika potreba in želja je med našim ljudstvom, po slovenski kulturni prireditvi. Videl si Logaveščane in prihiteli so iz Loč, iz Št. Ilja, iz Deščic, celo Pavelj iz Pulpač je bil s svojo družino navzoč. A pri vsem veselju nad veliko udeležbo si se morel trkati na prsa „mea kulpa, mea maksima kulpa“, da ne delamo več, da bi večkrat zadivili naše občinstvo.

Zastor je padel in navzoče je pozdravil pismošča Korej. Potem pa je zadonela Kajuhova pesem. Gledali in strmeli smo na oder in se vpraševali od kod imajo Škofičani tak oder, tako lepe kulise. Zvedeli smo, da se imamo za to zahvaliti našemu Miru in Noltiju.

Pred našimi očmi se je potem odigrala igra in zares nisi vedel, če je to res igra ali resničen doživljanje, ker igralci so igrali scene življenjsko. Vsi, brez izjeme, so tako nastopili, da ni mogoče posebno imenovati tega ali drugega igralca. Samo Slavki bi rekel, če bi res takšna bila, potem Bog pomagaj, posebno pa se Nolteja naj Bog usmili.

Po končani igri pa so zopet Kernjakovi pevci, predvsem Tevži in Miro, kot solista, zapeli. Slišati bi jih hoteli še in še. Vendar je bil konec prireditve. Razšli smo se z zavestjo, da je za nas slovenska prireditev največji užitek. Našim vrlim presvetašem pa iskrena zahvala.

Le prehitro je minil čas in treba je bilo spet jemati slovo od planinskega sveta ter se vrniti v vsakdanje življenje. Spomin na prvi izlet Slovenskega planinskega društva pa bo ostal lep in živ nam vsem, ki smo bili na velikonočni ponedeljek na vrhu Osojščice. In še enkrat poudarjamo: žal naj bo tistim, ki niso bili z nami!

ZA GOSPODINJO IN DOM

Domači vrt v aprilu

Topli sončni žarki bijejo zadnji boj z odhajajočo zimo. Poraja se novo življenje.

Na zelenjadem vrtu je že polno dela. Če še nismo posejali peteršilja in korenja, je treba pohiteti. Ker peteršilj in korenje dolgo kalita, posejemo vmes kako solato. Nadalje sejemo rdečo peso, pastinak, špinačo in seveda razne solate. Sadimo grah, čebulo, česen in šalote. Čebulo in česen sadimo bolj gosto, da ga zelenega lahko uporabimo. Sejemo in sadimo vse v vrste, da porabimo manj semena in grede pozneje lažje in hitreje obdelujemo (plejemo, okopavamo in redčimo).

Pognojimo dobro z gnojem in gnojnico grme rabarbare in delimo grme trajnih dišavnice. Ob ugodnem vremenu sadimo iz zaprtih gred na prosto zgodnjo solato.

Suh plevel in trave pograbilimo in sežgemo, ker prezimujejo v teh ostankih bolhači.

Na zavetne lege sejemo solato, zelje, rdečo zelje, ohrovt, karfijolo, peso in ponovno redkvice ter razne dišavnice. Sadimo še kasne sorte graha.

Prve setve kale. Pregoste redčimo. Veliko škodo nam napravljajo posebno pri kalečem grahu ptice. Kaleč grah osipljemo. Sočne kali pri tem v zemlji nekoliko ostare, zato jih ptiči več ne marajo. Prve setve graha osujemo, višje sorte obtaknemo z natičjem.

Ob ugodnem vremenu posadimo lahko za poskušnjo nekoliko nizkega fižola. Glavno sejanje odložimo za maj.

Nabiramo motovilec in radič, režemo že odganjajoči drobnak, pa tudi rabarbaro.

V dovolj ogreto in osušeno zemljo sadimo zgodnji krompir. Grede za kumare, paradiznike in papriko dobro pognojimo s preperelim gnojem.

V kolikor še nismo, pobereimo na lepotičnem vrtu z gred, na katerih so posajene razne čebulnice, zimsko odejo. Obrezujemo in snažimo vrtnice ovijalke, sadimo nove vrtnice. Visokodebelne položimo na zemljo in zasujemo s prstjo, da se prej in bolje primejo. Ko začno odganjati, jih dvigamo, če le mogoče v mokrem ali vsaj oblačnem vremenu. Uzimljenih vrtnic še ne dvignemo, ampak jih le nekoliko odkrijemo. Snažimo trajnice, jih gnojimo in po potrebi tudi delimo.

Ob ugodnem vremenu sejemo kapucinčke, ostrožnike in druge cvetice. Pograbilimo trate in uredimo vrtno poti.

Sadimo montbrecijo, razdelimo gomolje da-

Čebula in česen

Čebulo pridelujemo, če sejemo čebulno seme ali če sadimo čebulčke. Prvi način pridelovanja traja eno, drugi način dve leti. Pri enoletnem pridelovanju ostane vedno nekaj čebul drobnih. Te drobne čebule prihodnjo pomlad še enkrat vsadimo, kakor čebulčke. Za pridelovanje čebulčkov sejemo čebulno seme zelo gosto. Sadimo jih pomladi. Čebulo pa, ki jo hočemo pridelati s setvijo, še isto leto sejemo bolj na redko, in sicer vedno v vrste, ki so oddaljene med seboj 25 cm. Čebulno seme, ki se sme le malo pogrniti z zemljo, izkali navadno štiri tedne po setvi. Do tedaj moramo skrbeti za umerjeno vlago in da se zemljišče ne zapleveli, še preden pride čebula iz zemlje. Sejemo prav zgodaj pomladi. Pri enoletnem pridelovanju čebule s setvijo dozori in doraste čebula proti jeseni, dočim pridelamo z dvoletnim pridelovanjem zrelo čebulo že poleti.

Čebula uspeva dobro v srednji težki zemlji, ki je bila leto poprej dobro pognojena. V zemlji, pognojeni tik pred setvijo s svežim gnojem pač čebula bujno raste ter napravi debel vrat, toda čebule ostanejo drobne in rade gnijejo. Pri saditvi čebulčkov pazimo, da ne sadimo globoko, ker globoko sajena čebula ne postane nikdar debela. V nekaterih krajih imajo navado, da pohodijo čebulino zemljišče, čim doraste. Ta navada več škodi kakor koristi in zato jo moramo opustiti. Čebula je dozorela, čim zemljišče porumeni. Če potrebujemo prostor, jo vzamemo iz zemlje, sicer jo pustimo do jeseni v zemlji, da bolje dozori. Čebulo smemo spravljati le ob lepem vremenu in popolnoma suho v šrambo, ker rada gnije.

Česna navadno ne sejemo, ampak sadimo. Sadimo posamezne stroke 20 cm drugega od drugega in 5 cm globoko. Česen uspeva najbolje v močni, peskoviti, ilovnati zemlji, v sončni legi, zavarovan pred vetrom. Pognojiti je treba leto prej. Pletje in okopavanje moramo večkrat ponoviti. Ko listi porumenijo, je česen zrel za spravljanje.

lij, da jih bomo posadili v drugi polovici meseca k močnim in dobro zabitim kolom, na katere bomo privezali mlade poganjke. Sadimo prve gladjole in sicer 8 do 10 cm globoko. Odkrijemo in okoplamo travnice, po potrebi jih lahko tudi še delimo. Nizke vrtnice proti koncu meseca odkrijemo, visokodebelne dvignemo in privežemo h kolom in dokončno obrežemo. Vrtnicam plezalkam izrežemo stare poganjke, mlade pa privežemo na opore.

Tudi cvetlice v oknih nas kličejo

Sodobne cvetice začno poganjati, zato jih moramo postaviti na svetlo. Cvetoče postavimo na svetel in ne pretopen kraj, da dalj časa cveto. Proti koncu meseca napravljamo potaknjence. V 10 do 14 dneh napravijo korenine, nakar jih presadimo posamezno v primerne lončke. Začnemo presajati lončnice in jih postavimo na svetel in topel kraj.

Čebulnice odcvelih hijacint pobereimo, ko se listi posuše. Jeseni jih bomo posadili na vrtno grede.

Sobne cvetice po potrebi obrežemo, da bodo

zastavne in košate. Iz zdravih odrezkov napravimo potaknjence. Sobne rastline postavimo na svetlo in jim pomagamo h okrepitvi z gnojnico in rednim zalivanjem. Od časa do časa jih orosimo s prestano, na soncu ogreto vodo. To velja posebno za listnate rastline. V kleti prezimljene krizanteme postavimo na svetlo in napravljamo iz poganjkov potaknjence. Odevetle čebulnice pustimo v loncih, da se listi povsem posuše, nakar jih otrebimo in spravimo na suho.

Za naše prijatelje

Naše koristne ptice iščejo primerne prostore za gnezdenje. Še je čas, da jim obesimo na primerne kraje valilnice. Ne trpimo v sadovnjakih in vrtovih mačk, ki zalezujejo valeče ptice in mladi zarod. Drevesa, na katerih so gnezda, obdamo v ta namen s trnjem ali bodečo žico.

Gostom postrežimo skrbno

Če imamo goste, se moremo posebno potruditi, da lepo pripravimo mizo in da pravilno serviramo jedi in pijače. Na mizo pogrnemo bel prt. Za vsako osebo določimo vsaj 70 cm

Da bo v hiši znažno!

Da boste imele v hiši snago, morate gledati, da ne bo nikoli blata okoli nje. Lepa je navada, da se ljudje, kadar pridejo iz hleva, vrta ali dvorišča, preobujejo, preden grejo v hišo. To zelo olajša delo gospodinji, ker se sicer blato posuši in spremeni v prah, ki se pri po-metanju dvigne ter pada na pohištvo in druge predmete v hiši. Skoraj pri vsaki hiši se najdejo kakšni stari čevlji, v katerih lahko hodimo po hiši, zunaj pa lahko nosimo na primer lesene cokle ali kako drugo trdnjše obuvalo. V nekaterih državah, na primer v Ameriki, redko najdete kmeta, ki bi šel v istih čevljih in v isti obleki, v kateri opravlja delo v hlevu ali na polju, tudi v hišo. Skoraj vedno se preobuje, preobleče ali vsaj pošteno očisti, umije in počeeše in šele potem gre v hišo.

prostora. Na vsak prostor postavimo mesni (plitvi) krožnik, oddaljen dva prsta od miznega roba. Na levo stran krožnika položimo vilice z rogljički navzgor, na desno pa nož z rezino proti krožniku ter žlico z izdolbino navzgor. Nad mesni krožnik postavimo čašo.

Če serviramo juho, pripravimo na mesni krožnik tudi globokega za juho. Na tega položimo servijeto. Če pa nalijemo juho, preden gostje sedejo k mizi, položimo servijeto na levo stran krožnika. Na mizo postavimo tudi posodico za sol in poper ter krožnik ali kosarico s kruhom. Mizo okrasimo tudi z zelenjem ali cveticami.

Vsa jedila serviramo z leve, vse pijače z desne strani, odnašamo vse z desne. Kadar točimo pijačo, prinesemo steklenico s prtičem tako, da stoji na dlani. Čašo primimo kolikor mogoče spodaj na ročaju in sicer s palcem in kazalcem, medtem ko držimo druge prste spodaj. Čašo ne smemo naliti nikoli prepolno, kar velja tudi za poljenje skled in ovalov. Krožnike primemo tako, da drži palec na robu in kazalec pod njim. Pri zelenjavi, na primer pri krompirju, špinači, ohrovту itd., priložimo le žlico, k močnatim jedem, na primer cmokom, rezancem itd. pa dodajmo vilice, k mesnim jedem pa še nož. K solati priložimo rožen ali lesen solatni pribor ali pa žlico in vilice, h kompotu malo žličko, k sladlicam žličko in vilice ali pa tortno lopatko.

Boj moljem

Molji so najhujši sovražniki volnene obleke. Če nismo pazljivi, nam v kratkem času napravijo prav občutno škodo. Od moljev razjedena obleka se ne da več popraviti.

Spomladi, konec maja, junija in julija, leta okoli prav majhen metuljček, ki mu pravimo molj. Kjer najde kaj primernega, tam zleže jajčeca, iz katerih se razvijejo ličinke, ki se hranijo z volnenimi tkaninami na ta način, da jih razjedajo.

Molj je zelo zbirčen, vseč mu je volna in krzno. Ne prenese pa nekaterih močnih vonjev, ki jih imajo terpentini, petroleji, rožmarin (suhe vejice in olje), sivka ali lavendelj, stolčen poper in naftalin. Zelo neljub jim je duh po kafri in tudi tiskarsko črnilo.

Preden zimsko obleko spomladi spravimo, jo zanesemo na zrak, jo izprašimo, dobro okrtamo, obrnemo vse žepe in očistimo madežev. Kar se da in sme oprati, operemo in dobro posušimo. Za shranjevanje vzamemo razen omare tudi zaboj, ki nima razpok ali pa škatljo iz močnega kartona. Omaro, zaboj ali

škatljo dobro zbršemo in obložimo s sveže tiskanim časopisnim papirjem, tako da skozi špranje ne moreta prah in mrčes. V omaro obleko obesimo, v zaboj in škatljo pa jo zložimo. Med obleko damo vrečice z naftalinom ali kakim drugim sredstvom proti moljem. Zelo uspešno sredstvo je DDT prašek, ki ga napravimo med obleko ali nanjo. Obleke v omaro zagrnemo s platnenim in bombažastim papirjem in s pokrovom. V vrečico iz tkanine, ki je gosta in ne prepušča prahu, to je inlet, zložimo volnene pletene stvari kakor jopice, nogavice, rokavice, volnene obleke, ovrtnike in mufe iz kožuhovine.

V poletnih mesecih obleko večkrat preglejmo, če je potrebno tudi prezačimo. Omaro, zaboj ali škatljo morajo stati v zelo suhem prostoru, drugače obleka plesni.

Ko je poletje minilo in se bliža prvi jesenski mrz, pobereimo zimsko obleko iz omar, zabojev ali škatelj, jo znosimo na prosto, obesimo na obešala, skrtačimo in prezačimo, da se duh sredstev proti moljem izgubi.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Potek in zdravljenje oslovskega kašlja

Oslovski kašelj je akutna nalezljiva bolezen zgornjih dihalnih organov, traja zelo dolgo, pojavlja se predvsem v prvih letih življenja in napada večkrat deklice kot dečke. Pri odraslih je bolezen redka, njen potek manj karakterističen, včasih le deloma podobna pravi. Povzročitelj je zelo nalezljiv. Bolezen po ozdravljenju zapuša trajno zaščito. Prenaša se direktno po izkašljanih kapljicah brez vmesnih nosilcev. Povzročitelj še ni dobro znan. Je verjetno zelo majhen paličast bacil.

Od okužbe do izbruha poteče navadno 8 dni (1 do 11 dni). Ves potek bolezni se navadno deli v tri dele: v prvi kataralični, krčeviti in drugi kataralični štadij. Bolezen začne akutno kot malo značilen katar zgornjih dihalnih organov z vročino, nahodom, kašljem, hripavostjo, vnetjem žrela in grla. Bolnik se slabo počuti, nima apetita in je razdražen. Kašelj je suh, neznačilen, bolnik ima pljučni katar. Prvi štadij (opisani znaki) traja 14 dni, včasih do štiri manj. Bolezen se prenaša verjetno v tem štadiju.

Krčeviti štadij začne s padem vročine in nastopom značilnih napadov kašlja. Bolnik zakašlja večkrat pri izdihu, nato pa izredno težko vdihne. Glas, ki se pri tem sliši, je rigajoč in cvileč, podoben oslovskemu riganju. Glavnemu napadu sledijo navadno slabotnejši. Med kašljem postane bolnik moder v obraz. Napadov je lahko 50 in več na 24 ur, bolnik izkašlja sluz goste oblike, včasih pa tudi bruha. Na pljučih navadno ni posebnih sprememb. Med napadi se bolnik dobro počuti. Težje stanje opažamo le pri prav malih otrocih, ki slabo spijo, imajo pogosto napade in so shujšani zaradi bruhanja. Večkrat si pri stalnih napadih kašlja odr-

nejo jezik na spodnji strani s spodnjimi zobmi. V obraz izgledajo kot napihnjeni v okolici oči (tudi v času med napadi), nastanejo tudi male krvavitve v veznicah in v koži, razširjenje srca in izpadi končnega črevesa. Krčeviti štadij traja več tednov ali celo več mesecev. Nato se število napadov in njihova jakost stalno zmanjšuje in bolezen preide v drugi kataralični štadij z navadnim kašljem. Toda tudi sedaj še je nevarnost povratka napadov.

Trije štadiji boleznij trajajo lahko različno dolgo. Jakost in število napadov kašlja pri posameznih otrocih pa sta v veliki meri odvisna od njihovega živčnega stanja. Čim slabše je to, tem več težjih napadov ima otrok. Težje boleznij po tem takim ne moremo presoditi po številu in teži napadov, saj so ti odvisni od živčnega stanja. Resne komplikacije, zlasti pri malih otrocih, so krči, ohromitve ene telesne strani in nezavest, ki so posledica krvnega zastaja (tedaj so prehodnega značaja) ali krvavitve, odnosno možganskega vnetja (v tem primeru zapuščajo stalne posledice), dalje vnetje bronhijev in pljučnica, ki se pozdravi včasih šele po daljšem času ali pa zapusti trajne posledice. Tudi skrita ali začetna tuberkuloza utegne izbruhniti. Pride tudi do vnetja srednjega ušesa. Če se boleznij pridružijo tudi ošpice, je to zelo resna zadeva.

Zaradi boleznij umrje največ otrok v 1. letu starosti, pozneje malo (odvisno od konstitucije in eventualnih komplikacij).

Dokler ne preide bolezen v značilni drugi štadij (s kašljem), je ne moremo spoznati. Prav tako je ne spoznamo, če ne poteka značilno (na primer pri odraslih). Podoben kašelj, kot pri oslovskem kašlju, imamo pri raznih

bolezni pljuč in drugih organov v prsih (vendar brez značilnega glasnega rigajočega vdih). Če je v štadiju krčevitega kašlja vročina, pomeni, da je prišlo do komplikacij.

Zdravljenje: Priporoča se bivanje na čistem zraku. Predvsem vpliva to ugodno na duševno stanje. Pri lažjih primerih zdravljenje ni potrebno, pri težjih se dajejo pomirjevalna sredstva in sredstva proti kašlju, med drugim razni sirupi. Če otrok pogosto bruha pri nahodu, mu dajemo redno takoj po napadu lahko prebavljivo hrano, ki se ne zadržuje dolgo v želodcu (na primer zdrobljena in tekoča hrana, mlečne jedi, priporoča se večji dodatek sladkorja taki hrani). Skrbeti moramo, da bolnik ni izpostavljen nevarnosti okužbe s tuberkulozo. Od novejših zdravil se priporoča uporaba aureomicina (v obliki kroglic), ki pa tudi nima sigurnega učinka (kot druga do sedaj uporabljena sredstva).

Spanje in živci

Živci prenesejo zelo veliko, utrudijo se pozneje kot mišice, toda utrudijo se vendarle in rabijo zadostne presledke počitka. Najdaljši, najpopolnejši in najvažnejši počitek za naše utrjene živce je nočno spanje. Te trditve ni treba znanstveno dokazovati, kajti vsak človek dobro ve, da spanja ne more nadomestiti nobena stvar na svetu in da ni sredstva ali mamila, ki bi nam vrnilo moč in sposobnost za delo razen spanja. Vsi vemo, da premalo spanja dela človeka nezmožnega in da nespečnost uničuje telo in duha. Toda razen nočnega spanja, so živcem potrebni tudi dnevni presledki počitka, ko s spremembo dela sprostimo utrjeni del živčevja in zaposlimo drugi. Tako je tudi sprememba pri dnevnem delu najboljši odpočitek za živce in možgane.

KOLEDAR

Petek, 10. april: Mehtilda.
Sobota, 11. april: Leon Vel.
Nedelja, 12. april: Julij.
Ponedeljek, 13. april: Hermenegild.
Torek, 14. april: Justin.

SPOMINSKI DNEVI

- 10. 4. 1940 Nemčija napada Dansko in Norveško — 1944 Enoto vzhodnokoroškega partizanskega odreda napadle Nemce pri St. Janžu v Rožu.
- 11. 4. 1744 Rojen v Kamniku pisatelj Jurij Japelj — 1864 Ustanovljena Slovenska matica, France Levstik je postal njen tajnik.
- 12. 4. 1912 Umrli v Krškem slovenski pisatelj Janez Menecinger — 1945 Umrli predsednik ZDA Franklin D. Roosevelt.
- 13. 4. 1855 Rojen v Poljanah nad Skofjo Loko slikar Jurij Šubic.
- 14. in 15. 4. 1942 Nasilna izselitev koroških Slovencev.

Kaj je novega po svetu

V rekordnem času od Londona do Tokia

Britansko potniško letalo na raketni pogon tipa „Comet“ je preletelo 5. aprila pot od Londona do Tokia v rekordnem času 35 ur in 55 minut. V tem času je všteti tudi čas, ki ga je porabilo letalo pri dvakratnem spuščanju in za manjše popravilo, ki je trajalo 90 minut. Pot, dolgo 16.500 km, je prevozilo v 20,5 urah in 24 minutah.

Zelezniška nesreča pri Neaplju

Pri Neaplju sta iztirila 7. t. m. zadnja dva vagona osebnega vlaka. Pri tej nezgodi so bile tri osebe ubite in 61 ranjenih. Poročila pravijo, da so med ranjenci še mnogi, ki se nahajajo v smrtni nevarnosti.

Eksplodizija je raztrgala pet potapljačev

V pristanišču Le Havre je nastala na veliko-nočno soboto močna eksplozija, pri kateri je zginilo pet potapljačev svoje življenje. Potapljači so bili zaposleni z razstrelilnimi deli na nekem kanalu. Ko se je eden izmed potapljačev dvignil na vodno površino, da bi prevzel dinamični naboj, je ta eksplodiral in raztrgal na čolnu se nahajajoče moštvo.

Štirje bratje utonili

V nekem predmestju Kölna so v neki peščeni jami, ki je bila napolnjena z vodo, na veliko noč utonili štirje bratje v starosti od osem do štiriinajstih let. Dečki so se v tolmunu vozili s čolnom, ki so ga sami zbili iz starih desk. Čoln se je prekučnil. Ljudje, ki so prihiteli na kričanje na pomoč, so mogli le enega mrtvega fanta potegniti iz vode, ostale tri pa je našla požarna bramba tudi mrtve na dnu jame.

Strela ubila dva dečka

V Thesenu pri Bielefeldu je pred prazniki divjala več ur trajajoča nevihta. Brata, 13letni Herman Demandt in 15letni Albrecht, sta se igrala pod nekim hrastom. Nenadoma je v hrast udarila strela. Dognali so, da je nož v žepu enega izmed dveh pritegnil strela nase, ki je potem preskočila v okolico trebuha drugega fanta, ki je prav tako nosil v žepu metalni predmet. Oba brata je strela ubila.

Izid ankete in nagradnega tekmovanja

Še v zadnjih dneh do določenega časa je prišlo v uredništvo mnogo odgovorov naročnikov in bralcev Slovenskega vestnika na anketo, ki smo jo razpisali. Vendar se sorazmerje med naročniki, ki so se izjavili za tedensko enkratno izhajanje lista in pa naročniki, ki so želeli, da bi list izhajal dvakrat na teden, ni več bistveno spremenilo v primerjavi z navmesno bilanco, ki smo jo objavili teden dni pred zaključkom ankete in nagradnega tekmovanja.

V celoti je pokazal končni rezultat naslednjo sliko: 59 % naročnikov, ki so sodelovali v an-

keti, je za enkratno, 41 % pa za dvakratno izhajanje lista.

V smislu razpisa bi bilo torej vprašanje že odločeno. Vendar pa z ozirom na razmeroma malo razliko v številu enih in drugih odgovorov, pri čemer se je vključilo v soodločanje približno 35 odstotkov vseh naročnikov lista — v uredništvu pa bi želeli, da bi vsaj nekaj več kakor polovica naročnikov povedala svoje mnenje — smatramo za umestno, da anketo še podaljšamo za dva tedna. S tem hočemo nuditi možnost še vsem tistim naročnikom in bralcem,

ki niso odgovorili na anketo, da naknadno izrazijo svoje želje. Naj nihče ne stoji ob strani, saj gre dejansko za odločitev, ki je važna za vsakega naročnika. Nikomur naj ne bo žal dveh minut in 30 grošev, ki so potrebni za odgovor. Poslušite se formularja v današnji številki vsaj do 25. aprila, ko bomo anketo dokončno zaključili.

V nagradnem tekmovanju je žreb določil, da dobi za pridobivanje novih naročnikov:

1. nagrado, 150 šilingov, Malči Rebernik, ki je pridobila 3 nove naročnike;
2. nagrado, 100 šilingov, Tone Wiegela, ki je pridobil 5 novih naročnikov;
3. nagrado, 50 šilingov, Matevž Krasnik, ki je pridobil 1 novega naročnika.

Vsem ostalim, ki so pridobili nove naročnike in jim žreb ni dodelil nagrade, naj bo enakovredno plačilo za njihov trud zavest, da so opravili koristno in zaslužno delo v službi širjenja napredka in resnice.

Za sodelovanje v anketi pa je žreb določil, da dobi:

1. nagrado, Dickensov roman „Nicholas Nickleby“: Janko Ogris;
2. nagrado, zbornik „Koroška v borbi“: Gregor Janšič;
3. nagrado, Zupančičevo zbirko črtic „Štirje molčiči“: Martin Berger;
4. nagrado, Trdinove „Bajke in povesti o Corjancih“: Karl Kap;
5. nagrado, celoletno naročnino za Slovenski vestnik: Izidor Schellander;
6. nagrado, polletno naročnino za Slovenski vestnik: Maks Trunk;
7. nagrado, četrtletno naročnino za Slovenski vestnik: dr. Franci Zwitter.

Vse srečne nagrajence smo sicer že pisмено obvestili o izidu žrebanja, a jim tudi na tem mestu čestitamo in jih ponovno prosimo, da dvignejo nagrade osebno v našem uredništvu vsaj v teku dveh tednov, sicer bodo zapadle v korist tiskovnega sklada.

Marsikdo nam je izrazil mnenje, da je bil razpisani rok za pridobivanje novih naročnikov prekratko odmerjen, kar pravzaprav res drži. Bomo pa prihodnjič, če bomo spet razpisali nagradno tekmovanje za pridobivanje naročnikov, odmerili toliko časa, da bo vsak, ki ima možnost in voljo sodelovati, imel priložnost, da se izkaže in morda pridobi nagrado.

Uredništvo Slovenskega vestnika.

V MEŽICO

Kakor smo že objavili, bo Zveza koroških partizanov ob proslavi 10. obletnice ustanovitve I. koroškega bataljona organizirala skupni izlet na „Prvo koroško partizansko srečanje“, ki bo v nedeljo, dne 3. majnika, v Mežici.

Da bo mogoče izlet čim bolj brezhibno organizirati in pravočasno pripraviti, je potrebno, da se vsi, ki se želijo udeležiti proslave v Mežici, čimprej prijavijo in oddajo predpisane dokumente za ureditev skupinskih potnih listov in viz. Zveza koroških partizanov bo v sodelovanju z uredništvom Slovenskega vestnika zbirala prijave in prevzela skrb za ureditev vseh potnih formalnosti, tako da udeležencem ne bo potrebno žrtvovati preveč časa in denarja za urejevanje potnih dovoljenj.

Prijave udeležencev bodo sprejemali v naslednjih krajih:

V Celovcu: uredništvo Slovenskega vestnika, Gasometergasse 10	V Škocijan u: tov. Milena Gröblacher
V Železni Kapli: tov. Andrej Hauptmann	V Bilčovsu: tov. Hanzl Ogris
V Dobrlivesi: tov. dr. Luka Sienčnik	V Šmarjeti pri Pliberku: tov. Lipej Kolenik
V Globasnici: tov. Matilda Košutnikova	V Brnci: tov. Janez Galob, p. d. Mark
V Veselah: tov. Janez Wutte-Luc	

V nedeljo predpoldne pa še dodatno:

V Pliberku: tov. Lovro Potočnik v Breznikovi gostilni	V Šmihelu pri Pliberku: tov. Lojze Kristof
V Škofičah: tov. Kori Pörsch.	V Št. Jakobu v Rožu: tov. Rado Janežič v gostilni pri Simeju

Udeleženci iz drugih krajev — v kolikor se ne bodo mogli zgledati v Celovcu — naj medtem pripravijo vse potrebno, da bo šlo hitreje, ko bomo v prihodnji številki objavili, kje in pri kom se lahko prijavijo v bližini svojega bivališča.

Vsak udeleženec mora ob prijavi predložiti veljavni potni list, če tega nima, pa veljavno osebno izkaznico („Identitätsausweis“). Le-ti morajo izpolniti in lastnorčno podpisati takimenovano „Eidesstattliche Erklärung“. Za mladoletne udeležence je potrebno tudi privoljenje s podpisom staršev, na isti tiskovini, ki bo na razpolago na prijavnem mestu. Za stroške tiskovin in potnih dovoljenj mora vplačati vsak udeleženec malenkostni znesek 5 šilingov.

V sporazumu med pristojnimi avstrijskimi in jugoslovanskimi oblastmi bo verjetno za nekaj dni odprt tudi mejni prehod pri Pliberku. Torej bodo potni stroški do meje in nazaj za vsakogar znosni, za udeležence iz Podjuna pa naravnost malenkostni. Za avtobusni prevoz od meje do Mežice in nazaj do meje pa bo gostoljubno poskrbela Zveza borcev slovenjgraškega okraja.

Da bo mogoče pravočasno oskrbeti potrebna prevozna sredstva (vagone ali avtobuse) in določiti točni čas odhoda iz posameznih krajev v nedeljo, dne 3. majnika, zjutraj, je neobhodno potrebno, da se udeleženci čimprej prijavijo in neodlašajo ponesrečeno. Letakobom lahko pravočasno uredili vse potrebno glede potnih dovoljenj in prevoznih sredstev.

Na „Prvem koroškem partizanskem srečanju“ dne 3. majnika v Mežici se bomo po dolgem času spet od vsepovsod našli s tovariši in znanci iz časa partizanske borbe na Koroškem. Kdor je bil takrat kakorkoli povezan z Narodnosvobodilno borbo, naj ne zamudi te edinstvene priložnosti za veselo svidenje!

Zveza koroških partizanov

56

„Smo!“ Korakajo po taktu se prikažejo na cesti rjavi haramije — močna četa jih je. Iz kleti počijo puške, prvaki haramij se zvale ko klobčič v sneg. „Naskok!“ zapove poročnik vojakom in z divjim krikom se začnejo pešci spenjati po griču, toda zvrha pokajo, pokajo in pokajo puške: vojak za vojakom se skotali navzdol. „Naskok!“ zopet zakriči poročnik in se zruši ranjen. „Naskok!“ vzdihne in zdihne v snegu. Vojaki znova udarijo. Vse je tiho. Ha! Hudičevim kmetom je najbrže zmanjkalo smodnika. Oj, ojl Sedaj so se haramije povzpeli na vrh do kleti. Vlomijo vrata. Kmetje, vidijo, so zbežali. Pa zagrmí, orjaški plamen zablešči, klet in četa zleti v zrak, a na sneg padajo kakor krvavi dež roke, noge, glave in z njimi orožje. To je bilo Pasančevo delo.

Vtem se pojavi glavčina. „Naprej!“ zahrešči Alapič, ki je prihril do prve čete. Ko črna reka se razliva z gore v dolino, konjeniki napredujejo polagoma po cesti, pešci drže pred seboj puške in korakajo v raztresenih grupah, a od zadaj vlečejo topove voli, ki jim po-

magajo bombardirji. Sedaj se je vojska usula na polje pred ustjem doline pri Toplicah. „Ustavite čete!“ ukazuje Alapič, dirjajoč mimo vrst. „Glejte, tam stoji v polju močna četa kmetov. Treba je, da ste previdni!“ Trobentač, ki jaha zraven Alapiča, zatrobi. V kratkem se zberejo okoli vojskovodje vsi četni poveljniki.

„Gospodje“, pravi, „prosim vas, pazite na svoje čete, da se ne osramotimo. Kmetje so divji in dobro oboroženi. Dobro me zdaj poslušajte. Pešci, haramije in Uskoki se postavijo v sredo, na desnem in levem krilu konjeniki, z desne vi, gospod Plovdin, z banskimi huzarji, z leve gospod Arbanas s Turopoljci in gospod Farkašič s kopjenosci Zrinjskega; lombarde bodo sledile zadaj. Pehota bo korakala ravno naprej, a konjeniki bodo naskočili s strani. Zdaj naj vojska dve uri počiva — potem, kar Bog da. Medtem postavite straže, gospodje!“

Bilo je tle 9. svečana 1573. okoli devete ure predpoldne, ko so po vrstah kraljevske vojske zaropotali hobni in zatrobentale trobente. „V red! Pozor!“ so vzklíkali častniki, ki so stali vsak z dvignjeno sabljo pred svojo četo. Ko srebro klasje so se zdele v zimski svetlobi cevi pušk in konice kopij, ki so se včasih rahlo zamajale. Veselo se trepetale perjanice konjenikov. Alapičev trobentač zatrobi, za njim po vsej vojski vsi drugi; zastavnik dvigne bansko zastavo, da visoko zavihra; njej slede vsi četni praporci.

„Naprej!“ zapove Alapič in vojska stopa naprej ter se razmahne na krilih bolj in bolj, da je nevarnost, da bo zgrabila v klešče Vagiča. Že se je začelo puškarjenje med sprednjimi stražami. Kriti z drevesi, streljajo kmetje v konjenike. Iz leve za Toplicami prileti skozi grmovje in šipkovje gospod Arbanas s Turopoljci, da zgrabi Vagiča iz desne, pa se izza sneženega okopa vsuje nanje železna toča in konjeniki se jadrno umaknejo do glavčine. Zato živeje navali Plovdin in njegovi banski huzarji se ko strela zalete v levo krilo kmetov, toda že na pol poti se vrže prednje četa kmečkih konjenikov. Besno trešči četa v četo, da sta se skoraj pomešali, toda v kratkem so se banovci izmotali in začeli vse križem sekati kmečke konjenike: vsi so se zvrnili mrtvi v sneg.

Brže je ropotal boben, češče trobentala trobenta. Tudi puške že pokajo. Vagič se umika brže in brže, človek bi rekel, da beže proti ustju doline. Hural! Za njim dirja Plovdin. Zdaj se Vagičeva četa že gnete blizu ustja. Huzarji so skoraj že tu, a na mig se kmečka četa obrne in na banovce se usuje ogenj, s strmega griča pa mečeta Pozebčevi lombardi v sovražno trumo velike krogle. Plovdin se za to ne zmeni, huzarji padajo ko snopi, pa sekajo in rinejo naprej, a pred njimi poveljnik. „Naprej, junaki! Sekajte kmečka pseta!“ zapove in hoče zamahniti po Vagiču, kar zredči novi prask kmečkih pušk bansko četo in zrno predre prsi Plovdinu, ki izdahne pod kopiti lastne čete. Ko kmetje vidijo, da je huzarski kapetan padel, začno

zmagoslavno vzklikati, a konjeniki za čas omahnejo.

Alapič, ki dirja sredi gostih čet pehote, se razkači. Rdeč je ko rak, oko mu plamení, ustnice drhte. Zastavniku iztrga bansko zastavo, zamahne z mečem in zakriči:

„Naprej! Udarite, strahopetci! Sram vas bodi! Junaki hočete biti pa se bojite teh torbašev, teh požigavcev in lenuhov, ki so utekli od pluga da bi ropali. Naprej, konjeniki! Naprej, Uskoki!“ Nad ozko dolino sije zdaj zimsko sonce z vsjo močjo daleč, daleč se blišči sneg in dnevna svetloba se igra po svetlem orožju tisočglavega pisanega roja, ki se je v tej kotlini gnetel, stiskal, ruval za žive in mrtve in krvavel. Ko burja so privršali s spuščeni sulicami zeleni huzarji Zrinjskega in pred seboj pometali kmečke čete, toda iz vsake jame, iz vsakega grma, iz vsakega drevesa poka puška za puško in zvali konjenika za konjenikom. S hitrim korakom so prodrli mrki Uskoki v globel. V črnih kalpakih so videti še pošastnejši, rdeči plašči temno blešče ko divji mak. Vodil jih je Strahinjč. Toda z gričev od obeh strani zagrmí top za topom v krdelo, ki se za čas razprši, za čas zopet stisne.

Prišli so do lesene kolibe kraj pota. Trikrat jo nasokočijo, trikrat jih kmetje vržejo nazaj, v četrtič Uskoki s silovitim sunkom kolibo podró in vse kmetje podavijo. Bolj počasi korakajo v gostih vrstah haramije s spuščeni puškami. Turopoljci v modrih dolmah se na konjih pritiskajo k njim. Pri ovinku ceste pri gozdiču se vržejo pred plemiče kmečki konjeniki in v hipu

Eksplorzije novega atomskega orožja v Nevadi

V Nevadi ima ameriška vojska posebno poskusno področje za atomske bombe. Prepričati so se tudi hoteli kako vpliva eksplozija atomskega orožja na ljudi. Orožje so pritrtili na 100 metrov visok stolp. V bližini so postavili več provizornih hiš, avtomobilov in letal. Kakih 3000 metrov od kraja eksplozije, pri drugem poizkusu celo samo 2000 metrov, se je skrilo v

zavarovana zaklonišča več tisoč vojakov in 20 novinarjev. Vsi so bili opremljeni s posebnimi jeklenimi čeladami in plinskimi maskami. Atomsko orožje je eksplodiralo navsezgodaj, ko je bilo še temno. Vojaki in novinarji so najprej zagledali slepilno svetlobo, potem pa je zadonela eksplozija in že je pljusnil čez zaklonišča val peska in prahu. Nad njimi pa se je dvignil velikanski, gobi podoben oblak.

Po vsej puščavi je pri teh poizkusih kakih 30 sekund strašno bobnelo, tako dolgo je bilo

namreč slišati odmev eksplozije. Stene zaklonišč so se majale, kakor ob potresu, vročine pa opazovalci niso čutili in tudi po eksploziji jih je v zakloniščih, ker je bilo hladno jutro, zeblo. Oblak prahu, ki se je valil nad puščavo, je bil gost, da je ljudem sapo zapiralo. Dobrih pet minut so videli opazovalci komaj sto metrov daleč pred seboj in še pol ure po eksploziji je bilo ozračje nad središčem polno prahu. Stolp z obema zakloniščema ob strani je izginil.

Opazovalci so izjavili, da eksplozije niso zadovoljile njihovega pričakovanja. Oblak ni bil tako mogočen, kakor so pričakovali, pa tudi barve jih niso zadovoljile. Milijoni ljudi so videli eksplozije na televizijskih aparatih. Gledalci so bili razočarani, pričakovali so mnogo več, pa niso doživeli nič razburljivega.

V Nevadi je šlo za eksplozije novega atomskega orožja, katerega podrobnosti so strogo zaupne. Druge poizkuse, brez prisostvovanja ljudi so in baje bodo še nadaljevali.

V Nevadi so v navzočnosti več tisoč mož ameriških čet izvedli nedavno eksplozijo atomske granate, ki je vsebovala razstrelilno moč 15.000 ton dinamita. (AND/INP)

40 vojn v našem stoletju

Kakih 40 vojn že štejejo na svetu v našem stoletju. Kri ogromnih množic ljudi je tekla. Začelo se je z bursko vojno, nato so sledile rusko-japonska vojna, bokerska vojna, vojna v Tripolisu, balkanska vojna, prva svetovna vojna, vojna v Galiciji, državljanska vojna na Ruskem, vojna na Kitajskem, boj za Gran Chaco, vojna v Mandžukuo, italijanski vojni pohod v Abesinijo, španska državljanska vojna, kitajsko-japonska vojna, druga svetovna vojna, potem vojne v Indokini, Indoneziji, Burmi, Palestini, Grčiji, Kitajski, Malaji in Koreji.

Grozotna je bilanca teh vojn. V njih je padlo 60 do 70 milijonov ljudi. Približno toliko je bilo pohabljenih ali so umrli od lakote in beže in koliko je beguncev, vdov in sirot. Za drugo svetovno vojno so znašali izdatki po neki ameriški statistiki bilijon dolarjev.

Po najnovejših statistikah je v drugi svetovni vojni padlo 6,5 milijona Nemcev, onega naroda, ki je nasedel nacistični propagandi, ki je vojno izzvala. Nadaljnja dva milijona nemških vojakov in civilnega prebivalstva je bilo ranjenih in stalno pohabljenih. Če prištejemo k tem še kakih 300.000 Nemcev, ki so prišli ob življenje v koncentracijskih taboriščih, se zviša skupno število v vojni ubitih Nemcev na skoraj sedem milijonov.

— Izrežite po črtah —

URADNE OBJAVE

ROK ZA DAVČNE IZJAVE PODALJŠAN

Ministrstvo za finance je rok za oddajo davčnih izjav za dohodninski, korporacijski in obrtniški davek za leto 1952 podaljšalo do 30. junija. Tudi rok za prijavo o davčno obveznem zvišanju porastka premoženja je podaljšano do 30. junija. Ni pa podaljšano rok za oddajo davčnih izjav za prometni in prevoznikiški davek, davek o potrošnji vina in o kulturnem grošu. Navedene izjave morajo biti oddane najpozneje do 30. junija. Za namoščence, ki jim na podlagi določenega službenega razmerja mezni davek odtegujejo, je postranski zaslužek do zneska 3000 šilingov meznega davka prost. Pod zneskom 3000 šilingov postranskega zaslužka ni treba namoščencem ničesar ukreniti, čim pa preseže ta znesek vsoto 3000 šilingov, morajo za presežek oddati izjavo o dohodnini.

TEČAJ ZA SERVIRANJE V CELOVCU

Med časom od 13. in 18. aprila 1953 bo Zavod za pospeševanje gospodarstva pri Trgovski zbornici priredil nad 45 učnih ur trajajoč tečaj za serviranje. Tečaj bo pod vodstvom priznanega šefa za serviranje Viktorja Valenteja iz Dunaja. Pouk bo zelo mnogo vrsten, predvsem pa bo vseboval praktično serviranje, sobno serviranje, pouk o jedilnih in vinskih kartah, poznavanje pijač, vedenje z gosti in gibčno serviranje v primeri večjih poslov, kakor ob sejmih, porokah itd. Prispevek za tečaj znaša 65 šilingov. Zavod za pospeševanje gospodarstva opozarja, da bo ta tečaj zadnji te vrste v letošnjem letu. Prijave sprejema takoj Zavod za pospeševanje gospodarstva pri Trgovski zbornici, Celovec, Bahnhofstraße 40.

Odpošiljatelj:

Drucksache

znamka

30g

Bücherzettel

Želim, da bi „Slovenski vestnik“ izhajal v sedanji obliki dvakrat na teden.

Želim, da bi „Slovenski vestnik“ izhajal enkrat na teden na 8 do 12 straneh z mesečno slikovno priložnostjo.

Nezaželeno prečrtajte!

Slovenski vestnik

CELOVEC - KLAGENFURT

Casometergasse 10/I.

se križajo in kresajo sablje ko ognjene kače, a buzdovani padajo po glavah, oklepah in ščitih, ko udarci groma in strele. V gozdiču kleči za vsakim drevesom kmet, pomeri in zadene in spet pomeri, konji se divje vzpenjajo, konjeniki padajo. Po dolini kipi sem in tja valovito morje glav, a nad glavami seva orožje ko srebrna pena nad valovi.

Sedaj je v dolini vsa banska vojska. Alapič kriči, Alapič goni: „Naprej, naprej!“ Sedaj so banovci prevalili polovico klanca in potiskajo Vagičeve čete. Zdaj so že blizu mesta Stubice. Toda Vagičevi ljudje se hitro umaknejo, ti na levo, drugi na desno, in pred gosto bansko vojsko se prikažejo za potokom visoki oblaki iz zemlje, na njih pa je Lepoič z desetimi topovi in dva tisoč vojakov. Deset plamenov plane, deset gromov zagrmí, srebrnobeli dim se vleče po zemlji, male puške prasketajo, bliski sikajo. Prva uskoška četa ni več drugega kot mrtev klobček, umikajo se.

Zdaj zarjove Alapič: „Bombardirji naprej!“ Izza goste ograje zazijajo železne cevi druga za drugo in sipajo krogle na nasip, da odfrči z branika glava za glavo. Na morišču se zgošča dim ko orjaški oblak, skozi katerega komaj razločiš počrnele krvave ljudi, ki streljajo in besne. „Naskok!“ ukaže Alapič. In pehota se zažene na nasip, plazí po zemlji, se vzpenja po lestvicah, se oprijema z nohti, tuli, pada in stoka.

Kar se razlijejo od povsod potoki razkačenegega kmetstva, ki v gostih gručah dere navzdol po bregih, z desne in leve in butijo v boke ba-

novcev. Od cerkve se vale Stubičani, njim na čelu na konjih Gubec in Mogaič.

„Za staro pravdo v imenu božjega!“ se razlega vojvodov glas. Ko risi se zaženo Stubičani v haranje. Sekira blešči in pobija, puška poka, Gubčovo oko siplje bliske, njegov buzdovan udarja na vse strani, zraven njega pa kosi Mogaič ko angel smrti. Četa haramij je obkrožena. Hoče predreti obroč kmetov. „Razženite kmečki plevell“ zakriči banski kapetan in skoči naprej, toda Mogaičev samokres ga izravna z zemljo. Kmečki obroč se stiska bolj in bolj, kmetje bijejo, sekajo in streljajo in čez malo časa banovci niso bili več četa haramij, temveč kup trupel.

„Duška je treba, duška!“ divje kriči Alapič, ki mu je dim počrnel obraz in zrno odneslo perjanico. „Dečki! Naskok! Če ne nas bo prekleto kmetstvo zmečkalo!“ Za hip so utihnili vsi, potem na mah zaropotejo vsi bobni, zabučje vse trobente in ko vzburkano morje v visoko čer se zažene banska vojska tuleč ko tisoč zverí, v stubiške okope. Banovci so razkačeni do kraja in so pozabili, da se tu deli smrt. Zrno za zrnem udarja z okopa v krdela, strele dežujejo nanje, kamenje se kotlja na glave in jih drobi. Toda zaman, hudiči se vzpenjajo in vzpenjajo. Sekira kolje glave, nož para rebra, mrtvice strmoglavijo, toda vojščaki spet zatulijo, se spet vzpenjajo in polze drug drugemu po hrbitih ter se zaklanjajo za trupli.

„Oj!“ prvi Uskok je že na nasipu in vihti svoj handžar, kar strmoglav pade nazaj mrtev. Za njim se vzpne drugi, tretji. Topovi umolk-

nejo. Struja poplavi okop. Kmetje beže, mečejo stran orožje. Beže! Lepoič, strahopetec je prvi zavpil: „Bežimo!“ Izdajica, strahopetec, naj ga ubije Bog!

„Zmagal!“ vzklikne Alapič, „zdaj imamo duška!“ Ko široka reka se razlije banska vojska preko nasipa v mesto, kolje in seka ter se široko razprostere.

„Junaki, okrenite se!“ zagrmí poveljnik, „zdaj bomo naskočili klanec.“ Vojska naskoči v gostih krdelih ko severna burja, a kmetje, ki jih je Lepoič povsem zbegal in preplašil, so se pred njo razpršili ko velo listje. Se se tu in tam kakšna četa junaško brani, a vitka kopja Zri-njevev zlomijo tudi te gruče. Stubičani so zadnji, ki nikakor ne oddahnejo in se bore ko levi; okoli njih se dviga visok kup trupel. Dvakrat so pešči pod vodstvom samega Alapiča udarili nanje, dvakrat so jih Stubičani odbili — toda banovci jih naskočijo v tretje. S plamenečimi očmi zakliče Mogaič: „Bratje ne vdano se!“ in prebode častnika toda ranjenec padaje vanj ustrelí iz samokresa in pogodi junaka v prsi. Mogaič klone in pade. Stubičani pobesne in odbijejo četrti naskok. V tem hipu dvigne bledega ranjenega mladeniča Gubec, skoči na konja in zakliče tovarišu Pasancu:

„Drži se brat! Takoj se vrnem. Moram mladeniča spraviti na varno.“

Naglo poleti navkreber do cerkvice in položi Jurja notri na ležišče. Jane ni. Gubec odpre mladeniču haljo. Iz junaških prsi je tekla rdeča kri. Gubec poklekne in se nagne nad ranjenca. Mladenič odpre motne oči in zašepne:

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.20 Jutanja glasha — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podelsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert. Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Nedelja, 12. april

7.15 Sonec čez hribček gre, pesmi v nebo done... — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Lepe melodije — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 18.30 Lepe melodije — 20.15 Športna poročila — 20.20 Vedrost!

Ponedeljek, 13. april

10.45 Veder dopoldne — 11.00 Pozdrav za mesto in deželo — 11.25 Šolska oddaja — 14.30 Slovenska poročila in objave. Teden in mi. Poje tercet Adamič-Fajnik-Zerzer — 19.15 Kriminalni roman — 20.15 Literatura v ponedeljek — 20.45 Operna kronika.

Torek, 14. april

11.00 Šolska oddaja — 14.30 Slovenska poročila in objave. Zdravniški vedež. Hodil po zemlji sem naši — 15.30 Za družino in dom — 18.30 Literarni večer — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Velika šansa — 20.15 Zelje, ki jih radi izpolnimo.

Sreda, 15. april

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slovenska poročila in objave. Za ženo in dom — 15.30 S citrami — 16.30 Knjižni kotic — 19.30 Kje je napaka? — 20.15 „Mi se peljemo s potovalnim uradom!“

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Nedelja, 12. april

8.00 O športu in športnikih — 8.15 Od melodije do melodije — 9.00 Literarno-glasbena oddaja — 11.00 Od pravljice do pravljice — 12.00 Oddaja za Beneške Slovence — 12.15 Slovenske narodne pesmi — 12.45 Zeleli ste — poslušajte! — 15.15 Lepe melodije — 15.30 Za naše kmetovalce — 16.30 Radijska igra — 18.15 Zabavni zvoki — 21.00 Glasbena kultura narodov Jugoslavije.

Ponedeljek, 13. april

12.45 Vaški kvintet, Veseli godci, Ljubljanski komorni zbor in Dana Ročnik izvajajo slovenske narodne pesmi — 13.40 Od melodije do melodije — 15.15 Valčki in capricci — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 18.30 Jezikovni pogovori — 18.40 Poje ženski zbor „Pletenina“ — 20.00 Okno v svet — 20.10 Iz zakladnice mojstrov operet in valčkov.

Torek, 14. april

11.00 Šolska ura — 12.45 Med glasbenim sporedom kulturni drobič — 14.40 Greta Ložar, Dana Filipič in Rezika Koritnik pojo pesmi za naše male — 16.00 Športno predavanje — 17.10 Melodije in ritmi — 18.00 Narodne in umetne pesmi — 18.30 Kulturni pregled — 20.00 Radijska univerza.

Sreda, 15. april

13.00 Z obiskov pri pionirjih — 14.40 Igra orkester Radia Ljubljana — 15.50 Zdravstveni nasveti — 17.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 18.45 Filmska glasha — 20.00 Radijska igra — 21.00 Glasbena kultura narodov Jugoslavije.

„Stric, peče, peče!“

„Čakaj, sinko“, vzdihne vojskovodja s slzami v očeh. „Da ti povijem rano.“

„Pusti, naj kri teče, tu ni več leka“, se nasmehe Jurij, „naj teče, to je seme za svobodo naših vnukov. A kje je Jana, moja Jana?“

„Ne vem, sinko, ne vem“, odgovori Matija in se ozira naokrog, „ni je tu.“

„Oh, poljubi jo namesto mene, pazi nanjo! Prosim tel Propadli smo. Oh, Lepoič! Toda čuj to prasketanje v dolini, naši se še bijejo.“

„Se“, vzdihne Gubec, ki je vedel, da je stvar izgubljena, „še; to so zadnji vzdih naše svobode, zadnji! Moj Bog!“

„Zakaj, oh zakaj... striček... peče...“; mladenič se zdrzne, stisne Gubčovo roko, še enkrat se mu zaiskrijo oči in pade vznak mrtev.

Gubec podpre obraz z rokami in zajoka ko otrok.

Bliže in bliže se primika cerkveni vik in krik. Stubičani so se umikali navkreber in sovražniška odbijajo, toda od povsod vro krdela kraljevine vojske. Zdaj so kmetje za ograjo pokopališča, kjer se divje branijo. Pasanec je bil na umiku ranjen in je padel v roke vragovom.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Casometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisij naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2 Postschließfach 17.